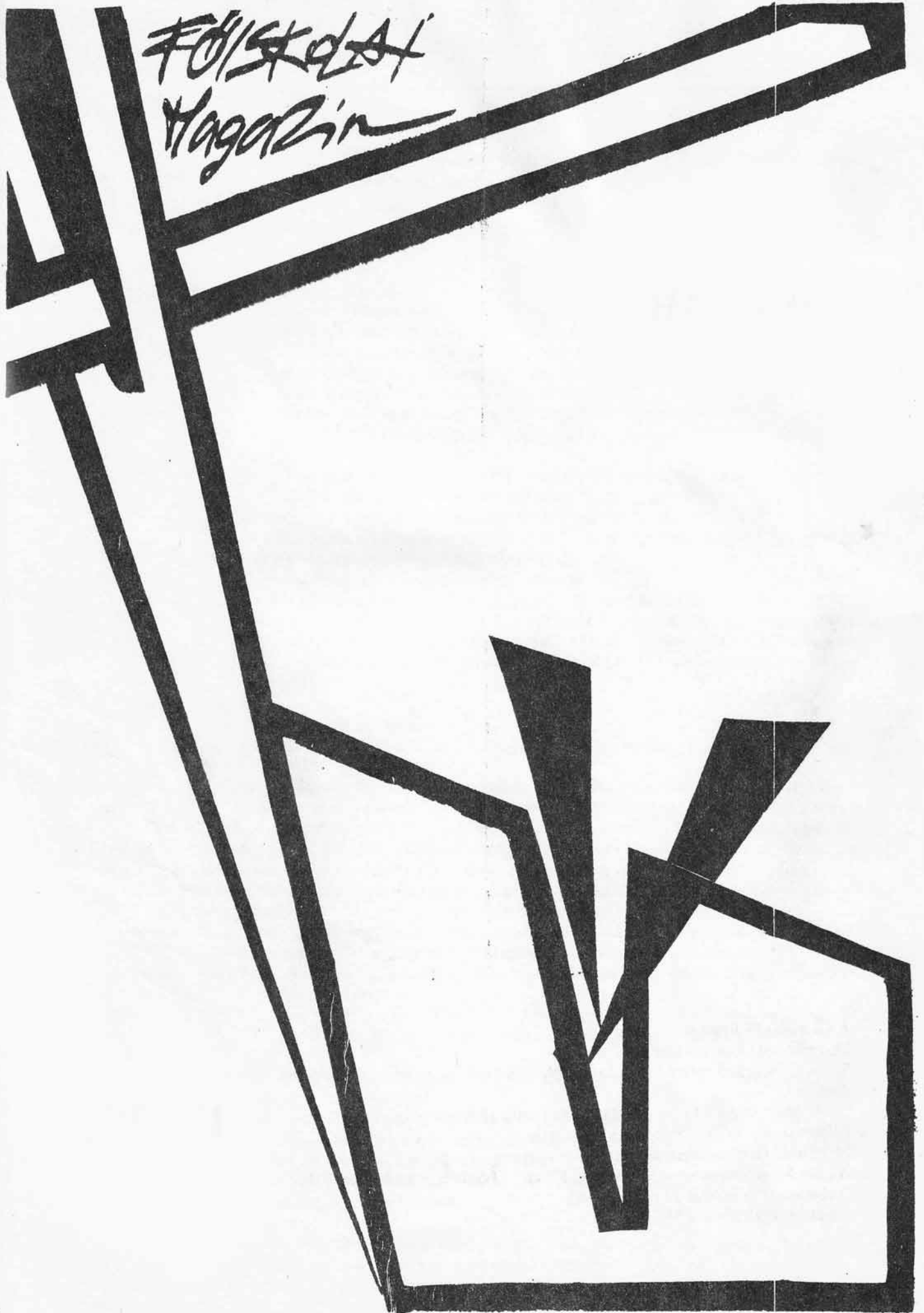

FOLSKOLA
Magasin

A TŰ a JGYTF ifjúságának lapja

Főszerkesztő : Konkoly Edit

Szerkesztőség: Szeberényi Gyula Tamás, Nyulasi Zsolt, Gévai Imre, Tóth Ferenc, Tóth Tamás, Dobos Andrea.

A szövegszerkesztést Lakos Angéla és Patyi Attila (Papa) végezte.

Felelős kiadó: JGYTF Koordinációs Bizottság.

Megjelenik (a lehetőségek szerint) havonta kétszer.

A lapot Szegi Amandó grafikai ékesítik. Készült a Főiskola nyomdájában 500 példányban.

A címlapterv most Szabó Erika munkája.

Lapzárta: 1991. február 15.

„Ha kitör a háború, ezt mondják az emberek: nem tarthat sokáig, hiszen merő ostobaság. Semmi kétség, hogy a háború valóban merő ostobaság, ám ez nem gátolja meg abban, hogy sokáig tartson.” /Camus/

- Kérlek mutakozz be olvasóinknak.
- Szafmat Ibrahimnak hívnak, palesztin származású vagyok. Kuvaitban éltem a szüleimmel, de Jordán útlevelem van. A szüleim is ott vannak most. 4 éve tanulok Magyarországon, gyógyszerészhallgatóként.
- Az aktuális, mindenkit foglalkoztató kérdés az Irak és a szövetségesek közti háború. Ezzel kapcsolatban Mo-on, Európában, az USA-ban eléggé egyértelmű álláspont alakult ki. De mi a te véleményed?
- Először is az USA tömegtájékoztatása manipulálja az egész világot, ezért nem derülhet ki az igazság. Kuvait iraki olajmezőket használt az iraki-iráni háború alatt, Szaddám csak ezeket akarta visszaszerezni. Aztán az említett háborúban az összes arab ország segítette Irakot, és egyedül csak Kuvait volt az, aki visszakövetelte a támogatásokért nyújtott pénzét. Egyébként is, Kuvait nem jó ország.
- Ezt hogy érted!?
- Szüleim palesztinok, vendégmunkásként dolgoztak Kuvaitban. Nekem ezért 21 éves korom után el kellett jönnöm, nem maradhattam, nem kaphattam állampolgárságot. Ez volt a törvény.
- Hát ez meglepő. A háborúra visszatérve: mit gondolsz Sz. Huszeinről?
- Nagyon okos férfi. Az arab országokban azért szeretik, mert más vezetőktől eltérően nem hajbókolt az USA-nak. Benne testesül meg az arab méltóság, az arab függetlenség.
- Ki nyeri a háborút Szaddám vagy az amerikaiak vezette szövetség?
- Természetesen Szaddám, ő a vallás miatt háborúzik. Allah vele van. Okosan Izraelt is bevonja majd, mert Izrael egyértelműen amerikai terület, s az izraeliek, a palesztinok és az arabok legnagyobb ellenségei. S ha Izrael belép a háborúba, akkor az összes arab ország Szaddám mellé áll. Meghirdetik a dzsihádot, a szent háborút. S ekkor Szaddám beveti a fegyvereit, amiket addig tartalékol, - Irakban nagyon jó fegyvereket gyártanak - s jön a III. világháború.
- A III. világháború!?
- Igen, muszáj jönnie. Mohamed is jósolta.
- Mégis az arab országok közül sokan az USA-t és nyugati szövetségeseit támogatják. Egyiptomra, Szaúd-Arábiára gondolok elsősorban.
- Ott csak a vezetők, a főnökök vannak az amerikaiak mellett, a nép nem. Tudod, Szaúd-Arábia tiszta ország, szent helyekkel, s az amerikai katonák kábítószert szívnak és isznak ott, - ez nagyon sérti a vallásunkat. Csak Algériában - tudomásom szerint - 1 millió ember készül arra, hogy Szaddám mellé álljon. Ha Izrael belép a háborúba, és az USA-t támogató arab országok vezetői nem mondják fel ezt a szövetséget, és nem állnak Szaddám mellé, akkor a nép fel fog lázadni és olyan vezetőket választ, akik Irakot segítik majd és nem az amerikaiakat. Ezzel a háború több hónapig, sőt, akár évekig is eltarthat. De Szaddám győz végül.
- Eddig azonban Izrael nem lépett, nem lött vissza. Miért tartod olyan fontosnak a szerepét?
- Mondtam már, Izrael amerikai terület. Hol voltak az amerikaiak, amikor a palesztinok Izrael által törtettek? Ki foglalkozott akkor az ENSZ határozatokkal? Hagyták Izraelt szabadon kegyetlenkedni.
- A palesztinoknak nincs országuk, hazájuk. Ha pl. én oda akarok utazni csak nagyon drágán, vízzummal, rendkívül körülményes módon tehetem.
- Izraelben 350 ezer magyar, 550 ezer arab származású él. Miért nem ők mennek el, miért a palesztinoknak kell? Ez az egész igazságtalan. S csak egy adalék: Izraelben mindenki kapott gázmaszkot, kizárólag a palesztinok nem.
- A napokban érezhető volt a félelem, hogy az Öböl-háborúval kapcsolatban Mo. is terrorakciók célpontja lesz. Reálisnak tartod ezt az aggodalmat?
- Mo-on biztosan nem lesznek ilyen akciók. Ide nem jönnek „terroristák”. Az itt tanuló araboknak pedig nincs semmi bajuk a magyarokkal, így nem is csinálnak rosszat. Tanulni akarnak, tanulni akarunk itt, ennyi az egész. Magyarországgal semmi bajunk, miért bántanánk.
- És más országokban, mondjuk az USA-ban, várhatók „megtorlások”?
- Igen, ott biztos lesznek akciók. Ez egyértelmű.
- Valószínűleg sok ártatlan áldozattal...
- Igen, igen, de Izraelben is ártatlanok ezreit nyomják el, úgy, ahogy korábban Erdélyben a magyarokat. Ha pl. egy házban egy fegyvert találnak, akkor az egész családot elpusztítják. Ez így van.
- Az amerikaiak is bombázzák Bagdadot, Irak többi részét. Sok a halott: gyerekek, nők, öregek. Ártatlanok.

– Befejezésül van még valami, amit szeretnél elmondani?
 – Ez az egész az arabok ügye. Az amerikaiak rosszul tették, hogy beavatkoztak. Lehetett volna békés megoldást is találni. De most háború van. Ha Szaddám nem győzne, akkor az amerikaiak végleg arab területeken maradnának és a palesztinokkal megint nem törődne senki. Ez nagyon rossz volna.

Köszönöm

1991. I. 20. (vasárnap) a Sherezádé étteremben.

Kersner Ákos

Ma reggel arra ébredtem – kitört a háború, az amerikai hadsereg bombázza az iraki hadsereget. Azán még mondta a rádió, hogy nincs mitől félnünk, a háború (már) a II. szakaszába lépett és Baker és Bush alszik, mert ott most – Amerikában – éjszaka van.

Budapesten – a biztonság kedvéért – rendőrök vannak a metróknál, hiszen tartanunk kell a terrorcselekményektől, nekünk is – bár telefonáltak a hallgatók, hogy ők nem látnak rendőröket, a rádióriporter megnyugtatót mindenkit, ha látják, ha nem látják – azok ott vannak. Már nem is félek. (El vagyunk bizakodva?) Most már minden, MINDEN érthető. Semmi – más – nem érdekes. (Úgy bizony, belpolitika!) Háború van.

Éppen a minap, egy országhatárral odébb, mintha történt volna valami. Tőlünk egy országhatárra, Amerikától valóban messzebb, és kicsit messzebb a demokratikus és segítőkész Nyugat-Európától. Igaz, repülőgépekről bombázás nem volt.

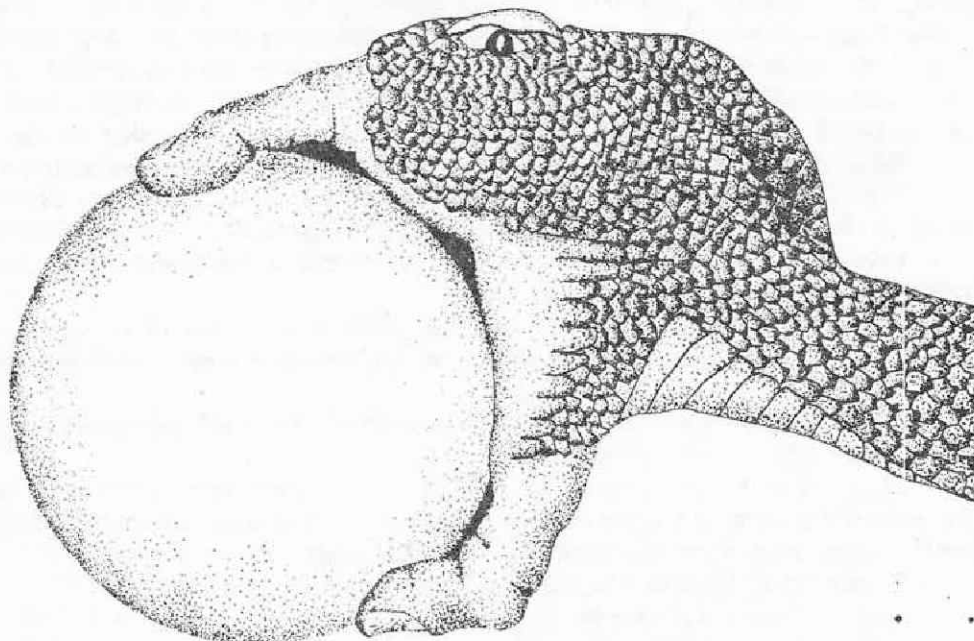
– Litvániáról a világ – azonban – nem vett tudomást.

Maradjanak veszteg! – így H.Kohl – 100 kislépés taktikája! – hívta föl a figyelmet ő, aki a saját játékát 10 nagy lépés taktikájával játszotta végig.

Hallgassuk meg Gorbacsovot, biztosan nemsokára beszédet mond – így a rádióriporter. Hallgassuk meg! Nekünk szükségünk van Gorbacsovra – nyilatkozták a nyugati külügyminiszterek.

És a balti államok? – Nekik.

- ke -

Örömhír

Boldogan közölhetem, megszületett. Világra jött az új ösztöndíj-gyerek.

Igazi szerelemgyerek. Szeptemberben nem lehetett visszafojtani tovább, kitört. Kitört, s forró légkörben összedugták a fiatalok a díszteremben amijük volt, érveket, indulatokat, hogy kisüsser ek valamit. Heves érzelmek, szenvedélyek kavargtak, feszültek egymásnak akkor, s megfogant a Gondolat: több pénzt, differenciált elosztást. Hogy életképességét bizonyítsa a baba, rúgott is hamarjában egy-két erőteljeset. Rúgott felfelé, a minisztérium felé. Az persze gyorsan megsímogatta, mire el is csitul a pici, de közben azért nőtt, nőtt, nődögélt. Áldott volt ez az állapot. Áldott, mert ekkor még mindenki hihette, hogy gyönyörű, makulátlan lesz az újszülött.

Aztán a múlt héten eljött a nap, s szerda este a díszteremben, ahol egykor megfogamzott, szülőorvosok, ápolónők és javasasszonyok bábáskodásának köszönhetően megszületett. Nehéz szülés volt. Hosszú vajúdással, küszködéssel, de még elviselhető fájdalommal járt. A csecsemő most gyenge még, sok vele a dolog. Igényli a törődést, meg kell mosdatni, tisztába kell tenni és oda kell tartani a Főiskolai Tanács kezesztüze alá. De erőre kap majd, az első lépéseket megteszi már a napokban. Az általános megkönnyebbülés nagy közös sóhajába, talán épp mert túlzott volt a várakozás, vegyültek fanyalgó hangok is, melyek más nemet szerettek volna a kicsinek. Vitatott még a névadás is, Igazságos Ösztöndíjnek nevezük, vagy a Legkevésbé Rossznak. Köztünk maradjon, a jósok nem jövendőlnék szegénykének hosszú életet; suttogják, a félét nem éli túl.

De bármi lesz is, most az a fő, hogy megszületett. Lassan a kezünkbe is foghatjuk, a keblünkre is szoríthatjuk, s akkor dől majd el, hogy a sok érintett közül kinek tetszik a gyermek, kinek nem, hányan szólítják arany hogaramnak a picit és hányan bűdös kölykének. És azt is akkor tudjuk majd meg, hogy kire is üt ez a gyermek. Vagy éppen kire üt vissza.

- ime -

MIBŐL ÉLÜNK AZ IDÉN?

Van már válasz. Legalábbis valószínű, hogy mire ez a lap a kezekbe kerül, addigra a Főiskolai Tanács szentesíti azt az elképzelést, amelynek fő vonalait a február 13-i összhallgatói értekezlet jelölte ki. De ne vágjunk a történések elé! A legutóbbi számban odáig jutottunk, hogy bemutattunk két koncepciót és hangot adtunk a félelmünknek, mely szerint késésben van az ügy. Azóta történt:

1. A minisztérium január elsejétől felemlate a „fejpénzt” 4886 Ft-ra.

2. A Főiskolai Tanács január 23-i ülésén, bár a napirendben ott szerepelt az ösztöndíjrendszer kérdése, a HKT fellépésének köszönhetően nem tárgyalta azt. Az érv az volt, hogy még nem tartott meg a hallgatóknak az a fórum, ahol felszínre kerülhetett volna, hogy mit is akarnak a leginkább érdekeltek. Ez ugyanakkor azt is jelentette, hogy a februári pénz nem érkezik menetrendszerűen.

3. Az ebből adódó feszültségeket megelőzendő, a főiskola február első felében előleg címen kifizetett minden hallgatónak 1500 Ft-ot. (Mivel a januári ösztöndíj kifizetése még a régi fejpénz alapján történt, ezért adódott egy 1650 Ft-os tartozása a főiskolának. Célszerű a februári előleget ekként fel fogni. A további 150 Ft-os különbözetet február 20-án fizetik ki.)

4. A különböző bizottságok (DJB, Koord. Biz.), valamint a tervezettel előállók tovább folytatták a munkájukat, finomították az elképzeléseiket. Ilyen előzmények után a HKT február 13-ra hirdette meg a mindent eldöntő összhallgatói gyűlést. A főiskola 1831 nappali tagozatos hallgatója közül 170-180 jelent meg.

Túl azon, hogy gyakorlatilag megoldhatatlan feladat elé állította volna a szervezőket, ha akár csak ezren is megpróbálták volna inegjelenni a díszteremben, azért mégiscsak meglepő a részvételi arány, az, hogy 10 emberből csak 1 kívánt élni a jogával. Ilyen sokan élnének annyira jól, hogy hidegen hagyja őket, miként lesz elosztva a pénz? Vagy talán van egy nem hivatalos, de jól működő képviselői rendszer? Pusztá érdektelenségre gondolni sem merek.

Először néhány percben az önálló tervezet benyújtók (Elek József, a Tanulmányi Osztály vezetője, Szilassi Lajos tanár úr, Homor Géza, a DJB elnöke és Vass Imre, a HKT titkára) ismertették koncepciójuk lényegét, majd Szalay István főigazgató úr figyelmeztette a jelenlévőket, hogy amennyiben nem akarnak továbbra is csak előleget átvenni, akkor itt ma dönteni kell. Ezt követően vette kezdetét a vita Vass Imre vezetésével. A sarkalatos kérdések sorjában kerültek terítékre. Kell-

c, s ha igen, mekkora összegű elkülönített alap, amelyből fedezhetők többek közt a tanulmányi kirándulások, a rendkívüli szociális segélyek, a jutalmazások. Rövid vita után 386 Ft/fő-t szavazott meg a gyűlés.

A következő pont az alapjuttatás volt. Ennek léte ellen mindössze néhányan szavaztak, holott az egyik felszólalásban elhangzott, hogy a szeptemberi nekibuzdulásban szóba került, hogy nem feltétlenül méltányos bármiféle teljesítmény, vagy szociális megindokolttság nélkül csak azért felvenni a pénzt, mert főiskolás az ember, főként mert ez Európában sehol sem dívik. Felvetődött, hogy az alapjuttatás összegében legyen-e különbség szegedi és nem szegedi hallgatók között. Első nekifutásra nagy többséggel a „legyen” győzött, de az annak mértékéről és az összegekről folyó hosszadalmas és helyben topogó vita után mintha visszalótték volna a rajtot, újra az előbbi kérdésben voksolt a gyűlés. Ismét a „legyen különbség” diadalmaskodott, de ekkor már csak minimális különbséggel. Végül a következő eredmény született: 1300 Ft illeti a szegedi és a bejáró hallgatókat, és 1600 Ft a nem szegedieket.

A szociális támogatás ebben a félévben a következőképpen alakul:

Az erre elkülönített alapot két tétel alkotja; egyrészt minden hallgató fejpénzéből 100 Ft, másrészt a szegedi hallgatók száma szorozva 300 Ft-tal, az alapjuttatás különbségével. Mindez kb. egynegyede a múlt félévben erre a célra kifizetett összegnek. Hogy a támogatást ki ítéli oda, a DJB, vagy az alapközösség, s milyen alapon, még nem eldöntött.

Végére maradt a tanulmányi ösztöndíj, átlagosan 2800 Ft/fő. Az egységes skála alapján történő elosztást egyhangúlag vetette el a fórum. Legnagyobb rokonszenvre Szilassi tanár úr tervezete talált, csak hogy annak működtetése komoly számítástechnikai apparátust igényel, s ezért bevezetése eb-

ben a félévben nehézségekbe ütközne. A jövőre nézve azonban a főigazgató úr megbízta Szilassi tanár urat, hogy dolgozza ki a szükséges programokat, erre a félévre pedig a következők lépnek érvénybe:

Az azonos szakpáron és ugyanazon évfolyamon tanulók alkotta alapközösség kapja meg az őket illető létszamarányos összeget (létszám szorozva 2800 Ft); az egyes csoportok alacsony létszámából adódó anomáliák kiszűrésére a főigazgató úr ígéretet tett; 3.00 alatt senkinek nem adható tanulmányi ösztöndíj; 4000 forint az e címen adható legmagasabb összeg. A Főiskolai Tanács elé terjesztendő tervezetben még a következő kiegészítések szerepelnek: különböző átlageredményt elért hallgatók nem kaphatnak azonos összeget; a szakpár átlagos tanulmányi eredményét elérő, vagy az alatt teljesítő hallgatók között a rendelkezésre álló összeg egyharmad részét javasolják kiosztani; a minimális ösztöndíj összege 500 Ft. Érvényben marad a nyelvvizsgapótlék, a Köztársasági és a Kiemelt Ösztöndíj. Ha márciusban tanulmányi ösztöndíjat akarnak kapni az alapközösségek, akkor igyekezzenek megtárgyalni és kidolgozni a fentiek figyelembevételével a maguk elosztási rendszerét!

Figyelem! Mindez még mindig nem „készpénz”. Apróbb változtatások lehetségesek a Főiskolai Tanács február 21-i ülésén.

Tájékoztató – megnyugtató:

A Tanulmányi Osztálytól kapott információk alapján:

- Február 20-án kéthavi (február, március) alapjuttatás, valamint a 150 Ft hátralék kerül kifizetésre (szegediek 2750 Ft, nem szegediek 3350 Ft).
- Március 7-én kéthavi (február, március) tanulmányi ösztöndíjjal számolnak el.
- A továbbiakban mindig a tárgyhó elején osztanak ösztöndíjat.

G.I.

Egy-két apró megjegyzés a fentiekhez, szigorúan a lényegre koncentrálva.

Az esemény levezető elnöke egyben az egyik tervezet előkészítője is. Így sokszor megtörténik, hogy magának – a túlzott szemérmességből – nem ad szót vagy indulatosan válaszol, ill. a megszokott magabiztossága sehol sincs. A HKT-elnöknek talán mást kellett volna a rendezvény levezetőjévé választania.

Az alapelvek tisztázásakor a második pont, az alanyi juttatás mibenléte, nagyon sok gondot okozott. Alanyi juttatás kell, ebben mindenki megegyezett, de hogy minimális legyen-e vagy sem, már nem volt egyértelmű. És mégis gondot okozott az, hogy legyen-e különbség a szegediek és a vidékiek között. Az, hogy valamilyen pénzbeni többlet jár a vidékieknek – a nagyon magas vonat ill. busz költséget kiegészítendő –, nagymértékben igaz. De ezt nem az alanyi, étkezési „jogor” kell figyelembe venni. Ez már szociális kérdés. Talán a levezető elnöknek kellett volna az erről szóló vitát, mint nem ideillőt, azonnal leállítania. S eljutottunk utolsó pontunkhoz, a szociális ösztöndíjhoz, amit megszavazott ugyan a hallgatóság, de minimálisra csökkentve (A szegediektől 400, a vidékiektől 100 forintot vonnak le, mint erről már volt szó, a közös alapba). Felmerül a kérdés: annyit juttat-e a szociális helyzet, hogy valóban az eddig igénybevevő hallgatók háromnegyede lemond(hat) erről a juttatásról?

K.E.

Mi lesz a szegedi laktanyával?

A Tű karácsonyi számában jelent meg egy beszélgetés, – az interjúalany Tűhegyi alpolgármester úr volt. Az ebben szereplő érdekes információk „hatására” a Honvédelmi Minisztérium sajtóosztályához fordultam. A HM részéről Homola Csaba alezredes volt segítségemre, megadta Majtényi Gábor telefonszámát, aki a zárolt állami vagyont kezelő intézmény – ZÁVKI – igazgatója. (Jan. 1-től névváltozás: KVA – kincstári vagyont kezelő szervezet.) Majtényi igazgató úr egy általános áttekintést adott az orosz csapatok kivonulásánál fölmerülő problémákról, szolt a kormányközi tárgyalások technikai kérdéseiről – „fizikailag és szellemileg kimerítő tárgyalásokat folytatnak.” A tárgyalások, egyeztetések nem kizárólag a két ország hadügyminisztériumai között történnek. Sőt elsősorban pénzügyi, gazdasági kérdésnek kell tekinteni a fölmerülő problémákat. A magyar tárgyalóküldöttség vezetője Annus Antal altábornagy – államtitkár, aki a szakminisztériumokból összegyűjtött egy nagyon agilis társaságot, amely remélhetően jelentős eredményekkel fogja befejezni a munkáját. Az igazgató úr felhívta a figyelmet arra, hogy nagyon érzékenyen kell bánni ezzel a kérdéssel – kivonulás, hisz köztudott, hogy a Szovjetunió számára milyen traumát jelent a kelet-európai távozás. Arról nem is beszélve, hogy a Vörös Hadseregnek valóban vannak jogos pénzügyi követelései országunkkal szemben. A magyar tárgyalódelegáció fő célja épp az, hogy az egyenleget nullszaldósra alakítsák!

A bevezetőben említett előző cikkkel kapcsolatban elmondta, hogy az oroszoknak valóban voltak ilyen irányú elképzelései (mármint vegyesvállalati-vállalkozás a volt katonai területeken). A

magyar fél azonban többször is nyomatékosan kijelentette, hogy stratégiai pontokon stratégiai tevékenységek szóba sem jöhetnek. Ez remélhetőleg elég megnyugtatónak tűnik mindenki számára. Majtényi úr mintegy búcsúzóul megadta Nógrádi Pál telefonszámát, aki a már említett Annus altábornagy gazdasági titkárságát vezeti. Előzetes egyeztetés után január 8-án felkerestem Nógrádi urat a Munkaügyi Minisztérium épületében székelő főosztályon. Itt teljeskörű, szinte a legapróbb részletekre kiterjedő tájékoztatást kaptam az igazgatótól, illetve helyettesétől, Tabán Egon úrtól. Megismerhettem a szovjet csapatkivonás pontos menetrendjét. Hallhattam az orosz gazdasági tervekről: magyar földtulajdonon orosz eredetű objektumok csoportjával a nyugati tőke részvételével vegyesvállalatok alakítása. Megismerkedtem a legfontosabb kérdéssel: az oroszok által kiürített, leadott objektumok sorsával – ide kapcsolható a szegedi laktanya ügye is.

Ezen létesítmények három csoportba sorolhatók:

a. A biztonsági szféra (Tűzoltóság, BM) nyújtott be igénylési kérelmet

b. Közösségi célú hasznosítás – elsősorban önkormányzati szinten.

c. A későbbiekben nem hasznosítható objektumok. Ide tartoznak a rakétasilók, repülőgépfedezékek, atomcsapásbiztos bunkerek és az ún. kijevi típusú panelházak. A második csoportba tartozóknál a főszereplő a már említett KVSZ. Itt történik a földmérés, leltározás, a számbavétel. Amennyiben az önkormányzat nem akarja vagy nem tudja hasznosítani az objektumot az intézmény segítkezik az esetleges privatizációban. (A szerző megjegyzése: Az önkormányzatok nem

jódoigukban nem tudják felhasználni ezeket az értékes területeket; hanem ez a kormánykoalíció pártjai által erőltetett önkormányzati törvényből adódik – az önkormányzatoknak mind nominál, mind reálértékben csekélyebb összeggel kell gazdálkodniuk, mint például tavaly.)

A sikeres üzletkötésekig a KVSZ feladata a létesítmények állammegóvása és őrzése. Ez utóbbit kiadták üzleti vállalkozásokba egy holland biztonságtechnikai cégnek, akik úgy gondolták ezzel teszik meg az első lépést a kelet-európai piac felé. Jelenleg fegyvertelen őrök rendőri felszereléssel; és a leghatékonyabb strázsák: az őröktyúk teljesítenek szolgálatot ezekben a több milliárd forint értékű objektumokban.

Az orosz kivonulás június 30-ig befejeződik. A gazdasági elszámolás, egyenlegkészítés szilveszterig valószínűleg elkészül, melynek eredményeképpen várhatóan egyik fél sem fog a másiknak fizetni a már említett nullszaldós végeredmény miatt.

A szegedi laktanya sorsáról még semmi biztosat nem lehet tudni, hisz az orosz csapatok – a tervek szerint! – február végéig távoznak városunkból. Előzetesen felmerült – mint az köztudott –, hogy a leendő Szegedi Universitas fog talán ide költözni. Erről és a többi lehetőségről érdemben néhány hónap múlva beszélhetünk és írhatunk. Nógrádi úrtól mindenestre ígéretet kaptam, amint pontos információi lesznek a témával kapcsolatban készséggel áll a rendelkezésünkre, s így a Tű olvasói elsőkézből értesülhetnek a fejleményekről!

Tóth Tamás

HÍREK – innen-onnan + TÚ-kérés

Egy próbálkozásról

A másodéves magyar-népművelés szakos hallgatók nemrég a főiskolán eddig szokatlan dolgot kezdeményeztek a tanári minősítésekkel kapcsolatban. A reménykeltő kezdőlépést a magyar tanszéken tették meg. A tanszékvezetővel (ill. a főigazgatóval) való konzultáció után olyan megállapodás született, hogy a nem csekély felelőséggel és következménnyel járó lépést a többi tanszéken is végre kell hajtani.

Ehhez kapcsolódik még az a hír, hogy a JATE TTK-n a Kari Tanács éppen ezekben a napokban tárgyalja – lapzártakor még nem fejeződött be az ülés – a minősítéshez szükséges kérdéseket. A következő számunkban erről a fontos kérdéstről már bővebben be tudunk számolni.

Szerk.

1. Garancia

Gálszécsy András tárcanélküli miniszter tájékoztatót tartott a nemzetbiztonsági törvény tervezetével kapcsolatban. A törvénytervezet szerint lehetőség nyílik arra, hogy a nemzetbiztonsági szolgálat „közreműködő személyei” fedéssel, főállású dolgozóként végezzék munkájukat a különös védelmet igénylő intézményekben, közérdekű üzemeknél és a titkosszolgálatok tevékenysége szempontjából meghatározó más helyeken. Ennek a nemzetközi gyakorlatban ismert megoldásnak konkrét kereteiről a kormány dönt, a fogadó intézménynek kötelessége alkalmazni a „munkatársakat”. Semmiképp nem lehet ügynököket telepíteni az államhatalmi, önkormányzati, igazságszolgálati, valamint a társadalmi és politikai szervekbe, de az önkormányzatok végrehajtó szerveibe már igen. Az ügynökök foglalkoztatásáról (törvényes nemzetbiztonsági feladat) kötelező tájékoztatni az adott intézmény vezetőjét. Nem szerepel a tervezetben, hogy a korábbi évek gyakorlatától eltérően nem lehet célpont felsőoktatási intézmény vagy tömegkommunikációs eszköz. Erre azonban Gálszécsy úr személyes garanciát adott: kijelentette, hogy erre Magyarországon többé nem kerülhet sor.

(MH-információ)

2. Főiskolai Tanács – főigazgatói megbízások

A január 23-án összeült Főiskolai Tanács elfogadta a főigazgató helyettesi kinevezéseket, amelyeket dr. Szalay István főigazgató tett. Ennek értelmében intézményünk oktatási helyettese dr. Bonifert Domokosné maradt, dr. Varga István a főiskola igazgatási helyettese lett. Szintén a FT-on hallhattuk a főigazgatói megbízottak névsorát: az intézményvezető dr. Békési Imrét a főiskola kiadói tevékenységének irányításával, dr. Bereczki Sándort és Csillik Lászlót a 2. számú főiskolai almanach összeállításával, dr. Kocsondiné dr. Békési Márta tanárnőt a lektorátusról folytatandó UNIVERSITAS-tárgyalások vezetésével, dr. Lengyel Zsoltot a 3 éves nyelvtanár-képzés, az orosz tanárok és orosz szakos hallgatók átképzése irányításával, valamint a főiskolai TEMPUS-pályázatok koordinálásával bízta meg. Dr. Pintér Ferenc a hazai pályázatokkal összefüggő feladatok irányítására, dr. Rigó Jázon az újságíró-tévé-gyakornokok képzésének és a felsőfokú titkárképzés irányítására, valamint a JGYTF és a SZOTE Főiskolai Kar együttműködésének koordinálására kapott főigazgatói megbízást.

3. FT – egyéb személyi kérdések

A tanács ad hoc bizottságának javaslata alapján rehabilitálta dr. Sándor Istvánt, a főiskola volt tanárát. Egyidejűleg javasolta dr. Sándor István címzetes főiskolai tanárrá való kinevezését, valamint intézményünk Pro Juventure-díj adományozását. Szakmai bizottság javaslata alapján döntött a tanács: Dr. Zánthó Róbertet főiskolai docenssé nevezte ki.

4. Az FT további munkái

A tanácsülés idejének nagy részét az SZMSZ módosítása foglalta le. Mivel a változtatások még korántsem fejeződtek be, erre a kérdésre részletesen a közeljövőben térünk ki. A meghirdetett napirendi pontok közt volt a Hallgatói Támogatások Szabályzatának módosítása is, első olvasatban. Döntés ez ügyben a javaslatok nagy száma és a hallgatói vélemények hiánya miatt nem született, a legközelebbi (február 21.) tanácsülésen várható. A résztvevők beszámolót hallhattak még a HKT működéséről.

TŰ-KÉRÉS

1. A közeljövőben az információáramlás meggyorsítása érdekében szeretnénk kiépíteni a „tanszéki tudósítók” rendszerét. E szándékunk megvalósításához kérjük segíségeket. Jelentkezni Konkoly Editnél, a TŰ főszerkesztőjénél vagy a lap bármely munkatársánál, illetve a szerkesztőségi napokon lehet.

Köszönettel: a szerk.

2. Várjuk azon nyelvszakos hallgatókat, akik fordításaikat (publicisztika, irodalom, bármi más) megjelenítésére méltónak érzik, csak addig nem tudták, hova küldjék munkájuk eredményét. Fordíts a TŰ-nek!

Köszönettel: a szerk.

A portás bácsi – avagy kiért van a főiskola...

I. Vasárnap este. Megnyomom a kilincset, de a hatalmas faajtó nem mozdul. Fázom, csengetek. Hosszú másodpercek. Belülről hangok, csoszogás.

– Mit akar? Ide mostmár nem lehet bejönni.

– Tessék kérem beengedni. Dolgozni szeretnék, itthagyták nekem a Hallgatói Iroda kulcsát, tessék szíves megnézni.

Újabb csoszogás. Én még mindig kinn. Már nagyon fázom, aztán elkezdek gyönyörködni a hőésésben. Tulajdonképp jó élni. Jó érezni az arcomon a hideg kristályokat. Már percek teltek el. Belülről újra csoszogás. Az ajtó kinyílik. Végre.

– Na jöjjön be! Nincs itt semmiféle kulcs. Jöjjön csak! Na, látja, hogy nincs itt, akkor meg mit zavar itt engem!

Valóban nem láttam.

– Hát, nem tudom. Bocsánat, Biztosan elfelejtették. Ne haragudjon!

Másnap.

– Nem dolgoztál tegnap? Mert ugyanúgy kaptam vissza, lezárt borítékban a kulcsot.

II. Csendes minden. Ilyenkor szeretek itt lenni, és persze csak ilyenkor van időm a számítógéphez ülni. Megint 6-ig iskola, utána könyvtár, referátumkészítés és már fél 9. Most tudom csak elkezdni a gépelést. A fáradságra nem is szabad gondolnom. Remélem, éjfélig...

Ajtócsapódás. Jaj! Csak nem a... borostás arc. – Azonnal takarodjon ki! Mit képzelsz? Maga miatt nem tudok lefeküdni. Csak maga nem tudja itt a rendet? 10 óra elmúlt. – De kérem, a többi portás... – Hallgasson! Kikapcsolom az áramot. Hozzon nekem papírt! Papír kell, érte! Hozzon nekem papírt! A fene viszi el magát!

- e -

Meggyőztek

Egy ideje már alig várom az Universitást. Minden ellenérzésemet szertefoszlatta egy eset. Történt, hogy focizni szerettünk volna az Ady téren, de amikor öltözőkulcsért folyamodtunk a szertáros fiatalemberhez, azzal utasított el minket, hogy főiskolásoknak nem ad.

Hiába no, legyen a hatalom bármilyen kicsi, nehéz vele nem visszaélni.

- ime -

Merre tart a TDK?

A felsőoktatás reformra szorul. Miként a tudományos élet szervezeti és finanszírozási rendszere is. A felsőfokú végzettségűek szűk, de meghatározó rétegét alkotják a tudományos kutatók. Utánpótlásuk azonban nem mentes a problémáktól. A jövőre nézve egyik legfontosabb kérdés, hogy egy ifjú talentum számára vonzó-e a tudományos karrier. A magas szintű teljesítményre képes, tehetséges fiatalokat hatékonyabban kell támogatni. Ennek egyik formája lehet a TDK. Ezért kell megbecsülni. Azért, mert régen túlnőtt néhai mozgalmi keretein, mára a tudás- és elitképzés speciális formájává vált. Megváltoztak a feladatok, meg kell újulnia a szervezetnek is. Mi a teendő? Saját anyagi bázist kell teremteni, rendezni a kapcsolatokat a MTA-val, minisztériumokkal, nagyobb önállóságot biztosítani az egyes szakmai bizottságoknak. Tudomásul kell venni ugyanakkor, hogy a tudományos munka nem csupán a TDK. Tágabban kell értelmezni ezt a tevékenységet, nyitni kell a kis közösségek irányába. És mindenekelőtt meg kell tanulnia menedzselni önmagát.

A mozgalomban ma mintegy nyolcezer diák és oktató vesz részt. Itt a főiskolán a TDK 30 éves múltja és nagyrészt Kóbor Jenőnek köszönhetően, aki hosszú évekig volt az elnöke, jeles hagyományokra tekinthet vissza. Mint hírül adtuk, a diákkörök ezévi főiskolai konferenciái november közepén zajlottak le. Azóta az eredményhirdetés is megtörtént, talán kissé méltatlan körülmények között.

Néhány nappal ezt követően kértem Pál Ágneszt, a főiskolai TDK Tanács elnökét, aki egyben az OTDK Természettudományok Szakmai Bizottságának is tagja, hogy értékelje az ezévi konferenciát.

– Úgy gondolom, jól sikerült, magas színvonalú rendezvényt bonyolítottunk le. Bár a dolgozatok száma csökkent valamelyest az elmúlt évekhez képest, de ezt ellensúlyozza a minőség. A hagyományosan sok dolgozattal szereplő tanszékek most is kitéttek magukért, ilyen például a Magyar Irodalom Tanszék, a Pedagógia, a Pszichológia, a Magyar Nyelvészet, a Közművelődés vagy a Történelem Tanszék. A természettudományik is régóta erősek ezen a téren, bár itt különösen igaz, hogy kevés tanulmány született, de azok igen alaposak. Versenyen kívül indultak meghívott előadók is, legtöbbször a szomszéd országok egyetemén tanuló magyar nemzetiségű diákok közül került ki, de még Potsdamból is volt résztvevő. Ami pedig leginkább jelez talán a színvonalat, az az, hogy 29 első díjat osztottunk ki. Ők képviselik majd a főiskolát a tavaszi országos megmérettetéseken. Pontosabban, mivel or-

szágos konferenciát csak két évente rendeznek, a tavaly első díjat nyertekkel együtt.

– A főiskolán hányan vesznek részt a TDK munkájában?

– Ezt pontosan meg tudom mondani: oktatóink 10%-ának az irányítása mellett hallgatóink mindössze 3,5%-a. Úgy vélem, hogy ezeknek a nem túl magas számoknak az oka alapvetően az oktatásunk színvonala. Ezen belül talán három tényezőt különítenék el. Az első az oktatói gárda összetétele. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogyha egy oktató komoly kutatói munkát is végez, akkor természetesen alakul ki körülötte egy udvartartás a hallgatóiból, akik egyes részterületeken bekapcsolódnak a kutatásba. Ezekből nagyon gyakran aztán TDK-dolgozatok születnek. Amerikában az oktatók kreativitása emelkedne, erősödne a kutatói tevékenység a főiskolán, biztos, hogy megélné a TDK élete is. A másik tényező a hallgatói oldal. Úgy látom, kevesebb diák érdeklődik a tudományos munka iránt, mint teszem azt az én időmben. Bár én az egyetemen végeztem, és itt már egy, a TDK keretein messze túlmutató problémával állunk szembe. Nem tartom egészségesnek a mai rendszert, amely szerint igazi felsőfokú képzést csak az egyetem ad és a főiskola csak másodrangú intézmény. Arra is volt kísérlet, hogy az egyetemi és a főiskolai OTDK konferenciákat külön rendezzék meg. Márpedig a tudomány egységes, nincs főiskolai tudomány és egyetemi tudomány. Az igaz, hogy a mi hallgatóink felkészültsége általában kisebb, a diploma megszerzése sokaknak leköti az összes energiáját és ezért kisebb a merítési lehetősége is a tudományos diákköröknek, de azért aki ide beiratkozik, még nem feltétlenül tanár akar lenni. Véleményem szerint is szorosabbra kellene vonni a kapcsolatunkat az egyetemmel. Könnyíteni kellene az átíratást, áthallgatás lehetőségét. Ez a TDK érdekeivel is összhangban lenne, megkönnyítené olyan oktatók kutatásaihoz való csatlakozást, akik esetleg a másik intézményben dolgoznak. Nyilván a mi hallgatóinknak az érdeklődése az egyetem felé lenne a nagyobb, de én épp a TDK kapcsán tudnék nem egy olyan konkrét esetet említeni, amikor egyetemista kérte ki főiskolai oktató tanácsait. Ezzel már kicsit érintettem is a harmadik tényezőt, a szervezeti felépítést. Sok a tennivaló országos szinten is, de itt az iskolai TDK-nál is lehet ésszerűsíteni. A konferenciákon már gyakorlat, hogy bizonyos tantárgyösszevonásokat teszünk. Ebből kiindulva a jövőben talán egyes diákkörök együtt dolgozhatnak, mert a jelenlegi helyzet az, hogy minden tanszéken jól-rosszul, de működik egy diákkör. Aztán

a Tudományos Bizottság, amelyben a tudományos fokozattal rendelkező oktatók vannak és a TDK Tanács együttműködését is szorosabbra kívánjuk vonni mind a három albizottságban, a humánban, a természettudományiban és a képzésszakoknál is. Mindezt a hatékonyság érdekében. És nagyon fontosnak tartom, hogy a diákkörök, a legtehetségesebb hallgatók éljenek az új lehetőségekkel. Itt a pályázatokra, az alapítványokra, a tudományos ösztöndíjakra gondolok.

- Véleményem szerint is felettebb szükség lenne erre, mert a TDK jelenleg nem képes anyagilag motiválni a kutatói munkát. Az eredményhirdetésekor érdeklődtem a díjazottaktól és bár mindegyikük hangsúlyozta, hogy nem a pénzjutalom ösztönzi őket, de azt sem hallgatták el, hogy a díj esetenként még a dolgozatok legépeltetését, a fényképek elkészíttetését is alig fedezte.

- Valóban, az idén az első díjjal 1000 Ft-os, a második díjjal 800 Ft-os, a harmadikkal pedig 500 Ft-os pénzjutalmat tudunk adni. A tavalyi évre 70 ezer Ft-ot szavazott meg a Főiskolai Tanács a TDK-nak. Ezt csak hallgatókra fordíthatjuk, az oktatók teljesen önzetlenül, mindenféle anyagi támogatás nélkül végzik ezt a munkát. Illetve épp a napokban konzultáltam a főigazgató úrral, aki messzemenően biztosított a támogatásáról és megígérte, hogy az országos konferenciákra utazó oktatóknak részvételi díjat fog fizetni a főiskola. Hogy a hallgatók nincsenek megelégedve, ez érthető, de olyan szűk a keretünk, hogy sem nekik, sem az oktatóknak nem tudjuk a befektetett energiát honorálni. Kiadást jelent még a díjazáson túl a vendéglőadók meghívása, az országos konferenciák utiköltsége és a legeredményesebb diákkört is szoktuk jutalmazni. Igaz, a Tanulmányi Bizottságtól szoktunk erre kiegészítést kapni.

- Melyek a legközelebbi feladatok?

- Februárban összeül a TDK Tanács. Lehet, hogy a megújulás érdekében személycserékre is szükség lesz. A napokban futnak be a meghívások az országos konferenciákat rendező intézményektől. Ezeket kell visszajeleznem. Hat szekcióban tudunk megjelenni, a humánban, amelyet a JATE szervez, a természettudományiban Pécsen, a szombathelyi főiskolán a tantárgypedagógia és oktatástechnológia témában, a pedagógiai, pszichológiai, közművelődési és könyvtártudományi szekcióban, amelyet az ELTE rendez, valamint a testnevelési és sport szekcióban Budapesten a Testnevelési Egyetemen. A továbbjutottak pedig talán épp az utolsó simításokat végzik az előadásaikon.

Gévai Imre

I. díjban részesültek és az OTDK-ra jutottak:

*Halász Tünde
Rózsa Csilla
Bátri Blanka
Tóth Erika
Kósa Erzsébet
Galambos Zsuzsa – Benkő Beáta
Lovas Laura – Koleszár Viktória
Bernátsky Tünde
Zámbó Éva
Molnár Terézia
Soós Marianna
Fodor Éva
Kiss Gyöngyi
Szeffű Kinga
Dudás Éva
Kapai Éva
Solti Emese
Szakter Zsuzsa
Toronykői Márta
Ungi Zsuzsanna
Bonifert Katalin
Supka Anna
Balogh Rita
Elek Zoltán
Tóth Andrea
Gyulai Irén – Galuska Edit – Kovács Ildikó
Bátki Mihály
Kovácsné Monus Renáta
Hajdú Ildikó*

valamint a művészeti diákkörök bemutatóin nyújtott teljesítményükért, illetve alkotásaikért I. díjban részesültek:

*Katona Judit
Simon Erika
Harmath József
Rajczi Antal
Lászlófi Béla
Vincze Tünde
Kiss István
Kőszegi Karola*

Alkony és hajnal

Az egyetemi, főiskolai filozófiaoktatás volt a központi kérdése annak a felolvasóülésnek, amelyet a JGYTF Társadalomelméleti Tanszéke rendezett február 7-én a főiskola dísztermében.

80 főnyi érdeklődő – és 20 főnyi kevésbé érdeklődő, de a szemináriumukat itt letudó hallgatóság – előtt négy előadó szólt a filozófia jelenlegi és jövőbeli helyzetéről, néhány fontos problémájáról és az oktatásban betöltött szerepéről.

Szinte a levegőben érződött a filozófia válságának hangulata. Pedig válság nem a tudományban magában van, hanem egyes képviselőikben, akik képtelenek a váltásra, képtelenek megfelelni az új követelményeknek. Magát a diszciplínát válságban érzők szabadon keverik azt az ideológiával, s ennyiben maguk is a pártállam korából származó előítéletet és gyakorlatot terjesztik tovább. Ebből a tévhitből származhatott az a döntés is, amely Szeged egyik egyetemén megszüntette a filozófiaoktatást. A döntést meghozók tanácstalanságának okát vagy filozófiai műveltségük hiányában látom, vagy arra várnak, hogy felmutassák nekik az új „istent”. Ezekkel az elképzelésekkel szemben a filozófiát sújtó regresszió éppen a rendszerváltással ért véget.

Dr. Karikó Sándor éppen e témákat érintette, mikor arról beszélt, milyen utat jártak és járnak be az elmúlt évtizedek marxistái és vulgármarxistái most, mikor már nem érzik maguk mögött a politikai erőt, vagy az ideológiai támogatást. A szélsőséges magatartásokat elítélte, és szükségesnek nevezte a klasszikus marxizmus kritikai felülvizsgálatát, például a szubjektum ontológiai státuszának megragadását, vagy az egyéniség szerepének tisztázását a társadalmi folyamatokban. Örömmre szolgált,

hogy az idézett filozófusok között nem Marx, Engels és Lenin vezette a sort, hanem Hegel, Bibó és Hamvas Béla neve hangzott el. Még nagyobb szerencse, hogy azért Marx sem vált méltánytalanul mellőzötté.

Csejtei tanár úr, a JATE Filozófia Tanszékének tanszékvezetője érintette leginkább azt a kérdést, hogy mit és hogyan tanítsunk, s hol a filozófia helye az Universitasban. A vulgárfilozófiáktól és a divatirányzatoktól óvta a jövő egyetemét. A filozófia feladata szerinte az örökös és az új szellem, a misztérium bejuttatása az Universitasba.

Dr. Weissmahr Béla professzor, a müncheni filozófiai főiskola tanára a jó és rossz kategóriájáról, objektivitásukról értekezett. A szabadságra ítélt ember és az örök érvényű erkölcsi normák mellett foglalt állást.

Dr. Endreffy Zoltán, a miskolci Nehézipari Egyetem oktatója a régi és új ökológiai mozgalmak és a filozófia kapcsolatáról szólt. Az antroposovinizmus megléte az ökológiai problémák legfőbb akadályja. Amíg meg nem változik a természetéről alkotott jelenlegi emberi szemlélet, az uralomvágy a világ fölött, addig a környezeti katasztrófa veszélye nem hárul el.

Az előadásokat rövid szünet, majd kérdések, válaszok s vita követte. A vitára már jóval kevesebben voltak kíváncsiak. A hallgatóság száma, s nem összetétele, méltatlan volt a főiskolához. Az ilyen jellegű filozófiai előadásokra azt hiszem még jóideig a belterjesség lesz a legnagyobb veszély.

Szeberényi Gyula

Sokféle érzést szülhetett a hallgatóban a fent nevezett szimpózium: az (intellektuális) izgalomtól egészen az elkedvetlenedésig, izgalmasan alternatív a pillanat (ti. a „történelmi”) a filozófia és a filozófiai élet számára: az úgymond rendszerváltás után megvan a lehetőség, hogy tiszta lappal induljon, hogy ne létezen preferált iskola-filozófia, a marxizmusnak pedig valójában kidomborodhat esetleges negatív és pozitív oldala oppozícióban más szemléletekkel. Egyszóval: valós, tolerált párbeszéd jöhet létre különböző nézetek között. Az előadásokban („beszéd”) mindennek kevés jelét tapasztalhatuk – s ez nem negatívum, az átalakulás gyakran kezdődik káosszal – bár lehet kicsit kedvet szegő. A négy referátum-esszé tucatnyi szempontból kerülte egymást – nemcsak tematikában, hanem fogalmilag nyelvben is erőteljesen. Márpedig ha négy filozófiával (hivatásosan vagy kevésbé hivatásosan) foglalkozó ember más nyelven beszél, nehezen fog diagonalizálni egymással.

Végérvényes konzekvenciák, tanulságok nincsenek. Legfeljebb tanulságos volt az a – jó értelemben vett – laikus felvetés, miszerint mit is adhat a filozófia a köznapi ember, a hétköznapiak számára. E kérdést a jelen filozófiai életnek talán nem ajánlatos kikerülni. Összegzés, értékelés, méltatás helyett néhány ad hoc jellegű reflexió, probléma: a filozófia definiálhatósága, interdefiniálhatósága; tudomány-e a filozófia? vagy a tudományok tudománya – esetleg önmaga tudománya is? (ennyiben viszonya a társadalom- és természettudományokhoz?) van-e mód, szükség, igény irányított, empirikusan és/vagy teoretikusan motivált alap kutatásokra, keretelmeletekre? egyáltalán: a filozófia – létköltészet vagy lét tudomány? meddig szabad a „beszéd” (= meddig metaforizálható a terminológia?) És: melyek a lényeges, és melyek a járulékos kérdések?

Egy kiadvány a Magyar Nyelvészeti Tanszékről

1990-ben új, ritkaságszámba menő tudományos közlemény jelent meg a főiskolán. A Szemiotikai szöveg-
tan című kiadvány a Magyar Nyelvészeti Tanszéken indult útjára, Békési Imre tanszékvezető és Petőfi S. Já-
nos, a maceratai egyetem professzorának szerkesztésében. A kiadvány technikai szerkesztését Vass László
végzi; őt kérdeztük az indulás körülményeiről s a további tervekről.

- Hogyan vetődött fel egy önálló periodika indításának gondolata?

- Petőfi professzor és tanszékünk oktató-kutatói között több évre visszamenő, szoros munkakapcsolat
alakult ki. Ennek eredményeként 1988 őszén intézményünkben egy félnapos, egynapos konferenciát rendez-
tünk a szöveg-
tan alapkérdéseinek megvitatására. Ebből a tanácskozásból született meg - Békési Imre kez-
deményezése nyomán - a kiadvány magva. Anyagának összeállítása, szerkesztése során váltak egyre kontú-
rosabbá egy, a szűkebb értelemben vett grammatikai kérdések vizsgálatán túlmutató szövegkutatási modell,
koncepció körvonalai. E modell lehetőségeit - s talán nem tűnik túlzásnak - produktivitását is látva, egé-
szén pontosan 1989 decemberében vetődött fel a kiadvány sorozattá fejlesztésének gondolata.

- Mit takar maga a „szemiotikai szöveg-
tan?”

- Egy kutatási ág jellegét közismerten három tényező határozza meg: az objektum domíniuma, a kutatá-
si cél, és a metodológiai. A szemiotikai szöveg-
tan kutatási objektuma egyrészt maga a nyelvi szöveg, más-
részt a nyelven kívüli valóságos vagy fiktív világfragmentum, amelyet a verbális szövegben kifejeződének tart-
hatunk, harmadrészt az az ismeret- és hiedelemrendszer, amellyel a szöveg használói az előző két tényező
között megteremti a szemiotikai viszonyt. Ha a kutatási célt vesszük szemügyre, a szemiotikai szöveg-
tan egy-
felől a szövegekre vonatkozó általános tudás kiterjesztésére és rendszerezésére irányul, másfelől különböző
konkrét célokra (pl. a fordításra, a kommunikáció tanítására, afázias betegek terápiájára). Ami a metodológ-
iát illeti, jelenleg az a helyzet, hogy az egyes iskolák többnyire a saját koncepciójukat kísérik meg a szöveg
szintjére kiterjeszteni. E téren tehát egy adekvát módszertan kidolgozása a legfontosabb feladat. E kutatási
ágazat itt inkább csak jelzett komplexitása feltehetőleg rávilágít a szemiotikai szöveg-
tan multi- és interdisz-
ciplináris jellegére.

- Kik írják, és kiknek íródnak ezek a tanulmányok?

- Kezdetben, mondjuk még tavaly ilyenkor is, a kötet megjelenése előtt elsősorban szegedi szakemberek
közreműködésére számíthattunk. A szerzőgárda kiszélesítése reálisan csak a kiadvány - egészében kedvező-
nek tekinthető - fogadtatását követően kerülhetett szóba, érezve a legkülönbözőbb kompetenciával rendel-
kező helyi, hazai, sőt határainkon túli (főként kolozsvári, újvidéki és nyitrai) kutatók támogatását és együtt-
működési készségét is. Úgy tűnik, legalábbis számomra, hogy egy ilyen szakmai alapokon és immár széle-
sebb nemzetközi körben szerveződő periodika eredményesen szolgálhatja nem csak a nyelvészet, hanem va-
lamennyi, a szöveg szempontjából releváns diszciplína (retorika, poétika, stilisztika, interpretációelméletek,
szemantika, pszichológia, szociológia, logika, gépi fordítás, mesterséges intelligencia-kutatás stb.) keretében
folyó kutatásokat s ezáltal magától értetődően az oktatást is. Itt természetesen nem csupán a felsőoktatásra,
illetőleg az intézményünkben folyó képzésre gondolok.

- Milyen tervek vannak a következő számokra?

- Ami a Szemiotikai szöveg-
tant mint periodikát illeti, a második szám tavaly novemberben került nyom-
dába, a harmadik kötet kéziratának kb. kétharmada nyomdakész, s hamarosan együtt lesz a negyedik anyaga
is. E kötetek - a bennük megjelenő tanulmányok mellett - főként a magyar szöveg-
tani kutatás irodalmába
kívánnak betekintést nyújtani, overview-k, recenziók formájában. A munkatársak sorából szabad legyen né-
hány nevet találmra megemlítenem: Bence Lóránt (ELTE), Büky László (JATE), Danyi Magdolna (Újvi-
dék), Kabán Anri amária (Kolozsvár), Kocsány Piroska (KLTE), Odorics Ferenc (MTA Irodalomtudományi
Intézet), Tarnay László (JPTE), Török Gábor (JGYTF), Zsilka Tibor (Nyitra), s folytathatnám a sort. Ami
a szemiotikai szöveg-
tant mint multi- és interdiszciplináris tudományágot illeti, további sorozatok megjelente-
tését tervezzük. Közülük egy szöveg-
tani monográfiásorozat elindítása látszik a soron következő legégetőbb
feladatnak. A szakmai indoklástól eltekintve, itt talán elég, ha csak utalok arra, hogy a szövegkutatás terüle-
tén mind Nyugat-Európában, mind pedig az Egyesült Államokban van egy-egy centrálisnak tekinthető perio-
dika és monográfia sorozatpár. Az első három monográfiára vonatkozóan többé-kevésbé részletesen kimun-
kált terveink vannak.

Az eddigiekből alighanem az is kitűnik, hogy főiskolánkon az 1988-ban szervezethez hasonló konferenci-
ákról sem kívánunk lemondani. A következő, immár tematikusan organizált szöveg-
tani konferenciát 1992
őszén szeretnénk megrendezni, majd anyagát publikálni.

- Milyen anyagi háttérrel dolgoznak?

- Jó kérdés. Munkánkat természetesen továbbra is jórészt csak intézményi bázison, intézményi háttérrel
tudjuk folytatni. A jelenlegi, már-már irreálisan magas kiadási (elsősorban nyomdai) költségek csökkentése
érdekében, úgy vélem mindent megtettünk. Hadd hangsúlyozzam: közösen. Nem hinném azonban, hogy egy-
hamar képesek lennének akár csak önfenntartóak lenni, mégha más lehetőség esetleg nem is látszanék.

NAGY és apró HÍRDETÉSEK

Foci!

Kispályás labdarúgó bajnokságot szervez a testnevelés tanszék. 10 fős csapatok jelentkezését várjuk. Nevezni Ondik István tanár úrnál lehet a Testnevelés Tanszéken márc. 1-ig. Kikötés: csak főiskolás hallgatók szerepelhetnek! Nevezési lapra a csapat és a csapatkapitány nevét írjátok fel!

Szervezők

A MÉDIA-MIX. Bt. és a Cél R.T. ügynöki munkára hallgatókat keres. Előnyös fizetési feltételek (bevételel 9%-a).

Feladat: Megrendelők felkutatása a cég + Szegedi „Kereskedelmi és Szolgáltatási címjegyzék 1991” című kézikönyvére.

Jelentkezés és bővebb felvilágosítás a Hallgatói Irodában.

AKCIÓ!

Kedvezményes és teljes árú könyvek vásárolhatók a Hallgatói Irodán, a választékot remélhetően a tanszéki hirdetőkön találhatjátok meg. Ezen kívül ugyancsak a Vállalkozási Iroda ajánlata, hogy konzervek nagyon olcsón kaphatók a TÁK büféjében.

PROGRAMAJÁNLAT

A Bibliotéka programjai, Szeged, Tisza L. krt. 2.

II. 19. kedd 18.00: Egészségnevelési kör

Előadások, ételbemutatók

Vezeti: Kovács Viktória

II. 20. szerda 19.00: Művészettörténeti kör

A keresztrefeszítés témája a művészetben

Előadó: Dr. Hajnóczy Gábor művészettörténész

II. 23. szombat 9.30: Bibliaiskola

Gyermekeknek és felnőtteknek, két csoportban, külön teremben

11.00: Bibliamagyarázat

Időszerű kérdésekről

II. 26. kedd 18.00: Egészségnevelési kör

Előadások, ételbemutatók

Vezeti: Kovács Viktória

II. 28. csütörtök 19.00: Filozófia kör

Miguel Unamunó istenképe

Előadó: Dr. Csejtei Dezső filozófiatörténész

Hírdess a tűben!

LAP-BEMUTATÓ

ABLAK

Vannak lapok, amik túlélnek a régiót sújtó válságot, vannak, amik nem. Léteznek olyanok, amelyek megérdemelnék a túlélést, mégis a megszűnés veszélye fenyeget. Ilyen lap az ABLAK, amely Majla Sándor szerkesztésében magyar nyelvű kisebbségvédelmi orgánunként jelent meg mindössze kétszer, Székelyudvarhelyen. Hogyan vezet az út a megjelenés első örömeitől a megszűnésig? A kérdés több irányból megközelíthető, ez történik a következőkben úgy, hogy közben az ABLAK is „bemutatkozik”. Érdemes kitekinteni rajta.

*

A realista úgy látja, hogy az 1989. decemberi romániai eseményeket követő nemzetiségi lapkiadási konjunktúrát törvénytörően követnie kell a hanyatlásnak. Amelyik lapot „veszik” és veszik, az marad.

A többi orgánum megszűnt a verseny (micsoda kifejezés ez olyankor, amikor kulturális intézmények és fórumok kerülnek szóba!!) következtében kiküszöbölhetetlen. A hagyományosan szerveződő hatalom embe-re ösztönszerűen írtózik a polifóniától. A nemzetiségnek nem fontos tudni, hogy is élnek, gondolkodnak, írnak és szerveződnek a katalánok Spanyolországban, a finnországi svédek, esetleg a kárpátaljai magyarok vagy éppen a szovjet-moldáviai románok. Mert az összehasonlítás kellemetlen meglepetésekkel járhat, kijózanító, de éppen a szemlélődő számára átkos szembesüléssel az itt és ott, így és úgy terén. Mi a megoldás tehát? A csillagászati nyomdaköltségekkel és a bürokrácia útvesztőivel kialakítok egy 22-es csapdáját, ördöglatot, amit csak az nyithat fel, aki nekem tetszik. Külön bosszantó, hogy néhányan vannak olyan körmonfontak, szemtelének, akik megtalálják a megoldást. Van egy harmadik megközelítés: az, hogy igenis életben kell tartani az olyan kezdeményezést, ami a magyar lapkiadás jelenlegi állását tekintve is egyedülálló. Az ABLAK ugyanis azon túl, hogy az adott nemzetiség irodalmát is igyekszik körvonalazni (az első számban a litván [!] nemzetiség [sic!] irodalmát), nem utolsó sorban információs lap kíván lenni. Célja igen sokrétű: demonstratív tálná egy-egy nemzetiség létmódját, lehetőségeit, jogait (ha vannak), szerveződéseit. Hogyan lehet nemzetiségként élni, alkotni? Erre a kérdésre igyekszik választ találni. Felmutatni a lehetőségeket, próbálkozásokat és ezek eredményét, a nemzetiségi lét produktumait. „Nem csupán a székely nemzetiség érdekelhet bennünket, ha valódi felzárkózást akarunk. Különb is, ezt a kérdést itt rengetegen vizsgálják. A mi célunk az, hogy az európai nemzetiségeket bemutassuk úgy, hogy hasznos tanulságokkal szolgáljassunk mai problémáink kezelésében és megoldásában” – mondta Majla Sándor költő, a lap főszerkesztője. Az említett eredmények számunkra is tanulságosak. „Csak” az összehasonlítás kedvéért. Mégis: úgy tűnik, hogy az élet-párti szemlélet felett eljárt az idő. Az ABLAK becsukódik, rengeteg kérdés marad megválaszolatlan, rengeteg lehetőség vész el. Nem tudhatjuk meg, miről írnak a skótok, hogyan élnek a bretonok, miért tüntetnek az írek, hol vannak a vendek. Úgy kell mindannyiunknak, ha szó nélkül hagyjuk.

-Nyúl-

Helyreigazítás: Az elmúlt számbeli LAP-bemutatóban sajnálatos módon tévesen jelent meg a HÉT Világ egyik szerzőjének neve. Bakos Andrást természetesen Bakos Andrásnak hívják, így tőle s olvasóinktól is elnézést kérünk. A jövőben a hasonló tévedéseket igyekszünk kerülni.

A szerk.

EGYETEMISTÁK ÉS FŐISKOLÁSOK

Az „Új Népi Kollégiumokért” Alapítvány Kuratóriuma pályázatot hirdet községekből, aprófalvakból származó, egyetemi, főiskolai hallgatók számára.

Azon egyetemisták és főiskolások jelentkezését várjuk, akiknek anyagi-családi okok miatt nehézséget okoz tanulmányaik folytatása, befejezése.

A siker reményébe azok pályázhatnak, akik tanulmányaik elvégzése után szeretnének visszatérni szülőhelyükre vagy falusi, kistelepülési környezetben kívánják munkájukat elkezdni. Fontos, hogy a pályázónak élő kapcsolata legyen a település közösségével, ott rendszeres közéleti, szakmai, kulturális stb. tevékenységet fejtsen ki a település jövőjének, fejlődésének érdekében. (Pl.: népfőiskolák, kulturális egyesület, ifjúsági klub munkájának szervezése, irányítása, a fiatalok önkormányzati munkájának segítése, az ott élő tehetséges fiatalok felkutatása, felkarolása.)

A pályázó vállalja, hogy résztvesz az Alapítvány által szervezett szemináriumokon, rendezvényeken, tevékenységéről negyedévenként írásos beszámolót készít

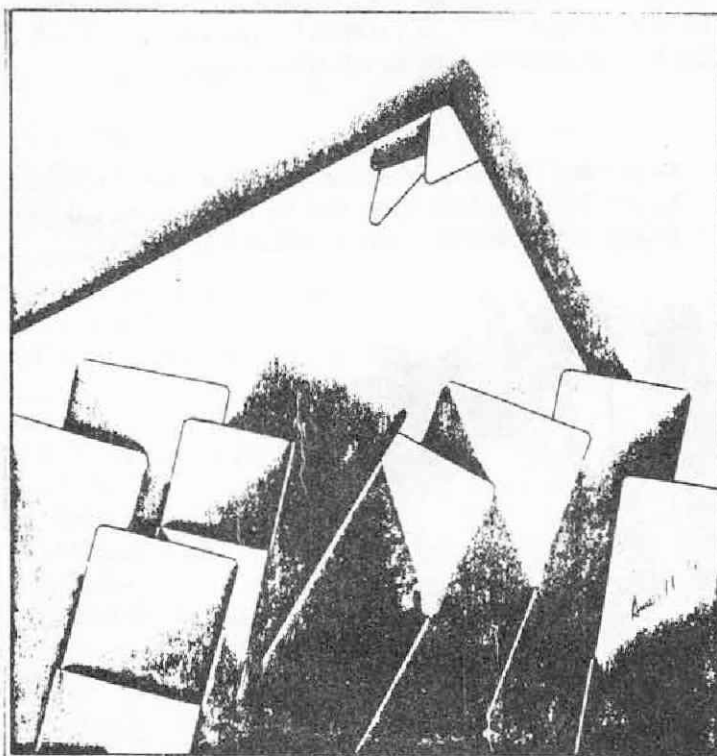
A pályázat tartalmazza: a pályázó saját kezűleg írt önéletrajzát, az adott települési közösség támogatásáról szóló nyilatkozatot, rövid összefoglalót a település múltjáról, a jelölt elképzeléseit annak jövőjéről, és ehhez kötődően saját élettervüket, valamint jelenleg a településen folytatott tevékenységének részletes leírását, az ezzel kapcsolatos további terveit.

A Kuratórium által adományozott ösztöndíj összege minimálisan 2000,-Ft/hó (adómentes), amely nagyságát személyre szólóan határozza meg a Kuratórium. Az ösztöndíj a tevékenység jellegétől függően havi rendszerességgel, illetve az éves időtartamnak megfelelően egyszeri juttatással is folyósítható.

A sikeres pályázókkal a Kuratórium megállapodást köt.

Beadási határidő: 1991. február 28.

Cím: Agrár- és Falusi Ifjúság Szövetsége
Országos Iroda
1088 Budapest VIII., Múzeum utca 17.
Telefon: 138-4683
Telex: 22-444

ÉLET-HALÁL TITKAI

Reflexológia

Konkoly Edit: Mikor kezdtél el foglalkozni a reflexológiával?

Gácsiné Kelemen Ágnes, reflexológus: 1986-ban, volt osztálytársnőm, Dr Csapó Éva doktornő segítségével ismerkedtem meg a talpmasszázzsal. Néhány betege, bízva a módszerben igényelte a masszírozást, s mivel ez egy megtanulható technikai gyógymasszázs, hát a többi kozmetikai masszírozó vizsgáimhoz megszereztem még ezt is.

- A történetéről tudsz valamit?

- 4-5 ezer éves kínai gyógyítótechnika. Az alapfogásokat ma is tanítják az általános iskolában. A reflexológia, akupresszúra, akupunktúra, gyógynövényterápia alkalmazott és elfogadott gyógymód Kínában. Nyári gyakorlatokon az orvostanhallgatók a természetben ismerkednek meg a gyógynövényekkel, amiért csak irigyelni lehet őket. Borzasztó hasznos dolog lenne, ha a mi biológia tankönyveinkbe is bekerülnének.

- Van-e iskolája?

- Ma már egyre több tanfolyamon lehet részt venni, az Egészségvédő Egyesületnél, a Technika Házában. Itt az alapokat meg lehet szerezni, de a gyakorlat az, ami igazán fontos. Jó teherbírási, biztos kéz, és elsősorban nagyon erős empátiakészség kell még a biztos alaplaphoz.

- Szerinted Magyarországon elterjedt-e már?

- Ma már igen, sőt remélem egy idő múlva szépen letisztul, elmúlik a divatjelleg. Megjelent évekkel ezelőtt a japánkristály, ma csalánteát iszik mindenki. Most nagyon felkapott a természetgyógyászat, aminek millió oka van - olyan az egészségügyi ellátás, mint a futószalag, nincs aki végighallgat, drága a gyógyszer, és a táppénzből nem lehet megélni. És bizonyos betegségeknél a természetes gyógymódok, a gyógyteák, a mozgás, úszás, jóga, relaxáció nagy hatásfokkal alkalmazható. Mi magunk, vagy családtagjaink segítségével könnyíthetünk bajainkon. A nagy baj az, hogy mindezekhez nagy kitartás, rendszeresség, elhatározás és hit szükséges. Nincs egyetlen csodaszer. A gyógyszeres orvosi kezelés fontos kiegészítője a természetgyógyászat. Az igazi az lenne, ha mint kiegészítő terápiát lehetne használni a reflexológiát, akupresszúrát az egészségügy keretein belül.

- Mik a reflexzónák?

- A reflexzónák a talpakon, tenyéren találhatóak, mint a testünk tükröképe. Minden szervnek és testrésznek megvannak a pontjai. A bal lábon pl. a többi szerv mellett a szív, a lép, a jobban az epe, de a fejen lévő szervek a talpakon átlósan értendők. Pl. a jobb szem zónája a bal 2-3. lábujj tövében és az alsó porcónál található.

- Hogyan működik egy ilyen reflexzóna?

- A reflexzónákon, a szervek nem megfelelő működése következtében kristályos lerakódások vannak. Így akadályoztatva van a megfelelő keringés, kiválasztás. A reflexpontokat masszírozva a természetes folyamatokat erősítjük fel, az anyagcserét, a vér-oxigén ellátást, a kiválasztást.

- Miért olyan fontos a jó vérkeringés?

- A jó közérzet, az egészség alapvető követelménye a jó keringés, az oxigénellátás, hisz a sejtek megfelelő működése így biztosítható.

- Hogyan kell a reflexzónákat megdolgozni?

- Többféle technika létezik, legelterjedtebb a kézi masszírozás, amit körkörös, bizonyos pontokat simítva, de megfelelő nyomással végezhetünk. Az első kezeléseknél ez többnyire fájdalommal jár, különösen azon a helyeken, ahol elváltozások vannak. Segédeszköznek használnak még fémgolyót. (Desodoros üveg golyója, evőkanál domború része.) Házi használatra ajánlott a tipróka, a babzsák, nagyon egészséges a mezítláb járás kavicsos területen. Egyáltalán nagyon fontos a kényelmes cipő, a nőknél rendkívül sok elváltozást okozhat a szűk, hegyes orrú cipő. Szorítja a nagylábujjakat és nagyon gyakori ezért a migrénes fejfájás. (A fej zónája a nagylábujj.)

- Hol kell kezdeni a masszírozást?

- A masszírozást mindig a vese, húgyvezeték, hólyag masszírozásával kezdjük, a szervezetben lerakódott káros anyagok elsősorban a vesén keresztül távoznak, ami 4-5 masszírozás után látható is: a vizelet sötétebb, és büdösebb lesz.

- Lehetséges reakciók?

- A masszírozás, mint már mondtam fájdalommal jár. Ez nyilván függ attól is, hogy kinek milyen a fájdalomküszöbe. Előfordulhat, hogy a beteg szinte beleizzad a fájdalomba, néha még ájulásérzése is lehet. Így aztán nem árt az óvatosság. Közvetlen hatás lehet még, hogy a nyirokpontokat masszírozva fáradtság, levertség, álmoság lép fel. És a legjellemzőbb az előbb említett vizeletváltozás.

Fontos a mértékletesség és a kúraszerű rendszeresség. Minden ember másképp reagál egy bizonyos gyógyszerre, hát ez áll a természetes gyógymódokra is. Általában a gyerekeknél, fiataloknál gyors javulás várható, hisz az ő szervezetük még könnyebben serkenthető. Az idősebbeknél már több türelem kell. Nagyon jól használható nőgyógyászati panaszoknál, gyomor- bélproblémáknál, gyulladási folyamatoknál, migrénes fejfájásoknál, bár ha ezt frontérzékenység okozza, akkor a fájdalom csak időlegesen szűnik.

Zoltánfy Istán

Február elsején Szeged város polgármestere, dr. Lippai Pál nyitotta meg Zoltánfy István festőművész emlékkiállítását. Emlék a kiállítás, emlék, mert Zoltánfy István fiatalon, 1988-ban autóbaleset áldozata lett. Szegedi művész volt. Ez az ő esetében többet jelentett, minthogy állandó lakhelyéül e város volt jegyezve. Deszken született 1944-ben, iskoláit Szegeden végezte. Itt a főiskolán Vinkler László tanítványa, majd haláláig a Tömörkény István Gimnázium tanára volt. Többször díjazták a Szegedi Nyári Tárlatokon, kitüntették Szeged város alkotódíjával és elnyerte a Juhász Gyula-díjat is. A helybeliek jól ismerhetik alkotásait, de aki megfordult már a Móra Ferenc Múzeumban, az emlékezhet egy Kocsma című képre, ami igazi „Béke”-beli hangulatot áraszt. Az ő műve. A vidékiek közül – Szegedről nézvést a dolgokat – már bizonyára kevesebben vannak, akiknek a név ismerősen cseng. De akik olvasták Temesi Ferenc sajtóságos Szeged monográfiáját, a Port, azok talán emlékeznek, hogy mindhárom kötet borítóján látható egy-egy kép. Azok is az ő művei. Nyilván nem véletlenül választódtak oda. Képei, mentesen mindenféle gémeskutaktól vagy legelésző magyar szürkemarháktól, tagadhatatlanul alföldi képek. Porszagúak. Porlódzagúak. De erénye és nem felrónivalója ez a provincializmus műveinek. Bár háttérül gyakran szolgál a végtelen sík, mégis inkább az arcokról, a szemekről, a testtartásokról ismerhető fel a vidék, a város. Mintha a nagyszülők ráncai közé beleégett volna a por. A fakító alföldi por. A kortársak, testvérek és önarcképek tekinteteibe pedig ott keseredik a hetvenes-nyolcvanas évek minden fájdalma. S azokon túl az időtleneké. Az elmúlásé. Az ember kicsinységé. Nemzedékek és kötődések.

Formanyelvét tekintve néhol a szürrealizmussal rokonítható, gyakran a középkort idézi, a szárnyas oltárokat, egyes alkotások struktúrája és csillogó arany háttere pedig az ikonokat juttathatják eszünkbe. Állandóan visszatérő elem a kép a képben motívuma is. Központi szervező eleme például az *Ars poetica I.* című képnek, de megbarnult fotográfiák, tükröképek vagy nyitott ajtók mögött eltáruuló vagy ablaktáblákon tükröződő második képsík formájában szinte minden képen jelen van. Legtisztább megnyilvánulásai ennek a több, szinte önálló képből komponált alkotások, mint a *Várakozás* vagy a *Nemzedékek I–II.* Az alakok beállításai is gyakran a fényképekét idézi. A festészetbe, az állóképbe, a pillanat megragadásába, mint szakrális gesztusba vetett hitet vélem én felfedezni mindezekben.

Ide szerettem volna, hogy pontosan hol, mikor és meddig tekinthető meg a kiállítás, de sajnos az 10-én bezárta kapuit. Így most csak abban reménykedhetek, hogy néhányan megjegyzik Zoltánfy István nevét és ha legközelebb újra feltűnik a plakátokon, nem mennek el mellette.

Gévai Imre

A kiállítást a Liberális Szegedért Alapítvány szervezte, s ezt a rendezvényt a tervek szerint nem kevés kulturális csemege követi majd. Így például ígérve vagyon Esterházy Péter, majd Petri György est, 180-as csoport, 2000 majd Holmi est.

A kiállítás megnyitója után megtartott a Liberális szabadegyetem első vitaestje is Liberalizmus tegnap, ma holnap címmel. Vendégek voltak: Konrád György, Ágh Attila, Stephan A. Musto. E sorozat tervezett programjából szemelgetve: Egyetem és város, Egyház és liberalizmus, a szegedi sajtó liberális hagyományai, a modern művészet lehetőségei.

Ünnepsoroló

Sorozatunk mostani részében az egyház januári ünnepeiből ismertetünk néhányat, melyek óhatatlanul szükségesek az egyház titkának megértéséhez. Nehéz szívvel mondunk le méltán népszerű szentek (pl: Remete Antal, Árpádházi Margit, Aquinói Tamás) történetének ismertetéséről.

Az előző évre viztekintve, vannak még restanciáink: szót kell ejtenünk István vértanúról (dec. 26.), és az Aprószentek ünnepéről (dec. 28.)

Istvánt tekinti az egyház első vértanújának. Történetét Szt Lukács az Apostolok Cselekedeteiben közli (ApCsel 6,8–7,60). István a jeruzsálemi közösség szentpapja volt, karizmatikus cselekedetei nyomán jelentősen nőtt a keresztyének száma. A zsidók megpróbálják a krisztusi tanok helytelenségéről meggyőzni: "...néhányak ellene támadtak, és vitatkozni kezdtek Istvánnal, de bölcsességével és a Lélekkel szemben, amellyel beszélt, nem tudtak ellenállni. Erre embereket fogadtak fel, hogy állítsák: "Hallottuk, amint káromló szavakkal illette Mózeszt, és az Istent." Felizgatták a népet, a papokat és az frásudókat, úgyhogy rárontottak, megragadták és a főtanács elé hurcolták." A főtanács előtt István beszédet mond, melyben – teljes joggal – kétségbe vonja a zsidók hűségét az isteni törvényhez: "Melyik prófétát nem üldözték atyáitok? Mind megölték azokat, akik az Igaz eljövételéről jövedöltek. S most ti lettetek árulói és gyilkosai, ti, akik az angyalok közreműködésével átvettétek a törvényt, de nem tartottátok meg. Amikor ezt hallották, haragra gyulladtak és fogukat vicsorgatták ellene. Ő azonban a Szentlélekkel eltelve fölnevezett az égre, és látta az Isten dicsőségét, és Jézust az Isten jobbán. Felkiáltott: Látom, hogy nyitva az ég, és az emberfia ott áll az Isten jobbán. Erre ordítózni kezdtek, befogták fülüket, s egy akarattal rárontottak, kivonszolták a városból és megkövezték." István méltónak bizonyult Krisztus nevére, s méltók voltak hozzá utolsó szavai is: "Uram, ne ródd fel nekik bűnül."

István vértanú ünnepét két nappal követi az Aprószentek ünnepe, mikor a betlehemi gyermekmészárlás áldozataira emlékezünk. Heródes a hírvil adott Messiásban jövendő riválisát sejtette: "és Betlehemben meg a környékén minden fiúgyermeket megöletett kétéves korig..." Az egyház ilyenkor imádkozik a csecsemőkörben elhunytakért, és a meg sem születettekért.

Január elseje a polgári év kezdete, ilyenkor az egyház Szűz Máriának, Isten anyjának ünnepét tartja. Mária üdvörténeti szerepe, istenanyai címe, illetve a körülötte alakult fokozott tisztelet sok vita alapjául szolgált, már a keresztyény ókorban. A Mária tisztelet manapság is sokakban értetlenkedést, ellenérzéseket vált ki, hozzá kell tennünk: nagy valószínűséggel a kultuszával kapcsolatos ismeretek hiánya miatt.

Miért illeti Máriát különös tisztelet? A keresztyény hit középpontjában Jézus Krisztus áll, Mária is rajta keresztül nyeri dicsőségét: "Amikor tehát elérkezett az idők teljessége, elküldte a Fiát, aki asszonytól született..., hogy Isten gyermekeivé lehessünk" (GAL4,4-5) „Aki értünk emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből, megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától.” (Kat. hitvallás) Az üdvösségnek ez a misztériuma nyilvánul és valósul meg folytatólagosan a mi javunkra az egyházban, amelyet az Úr saját testként alapított. Benne a hívők egybenőnek Krisztussal, a fővel, és közösségben vannak összes szentjeivel; következőképp tisztelettel kell megemlékeznünk „elsősorban a dicsőséges, mindenkor Szűz Máriáról, Istenünknek és Urunknak, Jézus Krisztusnak édesanyjáról is” [II. Vat. zsin] „Aki részesült a krisztus által megszerzett üdvösség gyümölcsében, az Krisztusban és Krisztus segítő kegyelmével mások számára is forrásává válik az üdvözítésnek (vö Jn 7,38). Ez az elv Szűz Máriára különleges fokban alkalmazható.” [Kat. dogm. VI 1/1]

Istenanya-e Mária?

A Mária tisztelet kezdetét az egyházban nehéz meghatározni, gyökerei az őskeresztyénységig nyúlnak vissza. Az istenanya elnevezés problémaként, a keresztyény ókor krisztológiai vitáiban jelentkezik. A viták kezdetéig általánosan elterjedt (először a római Hypparystusnál szerepel, Órigenész pedig gyors elterjedéséről tudósít.). Az Istenanya cím helyesebben szólva Istenszülő (thetokosz) a nyugati keresztyénység szóhasználatában lett Istenanya, de ez a dogmatikai tartalmán mit sem változtat. Vitafása Nesztóriosz nevéhez fűződik, aki sajnálatos teológiai tévedése nyomán nem kis vihart kavart mind a hívek, mind az egyház körében. Tanait hivatalosan az Efezusi zsinat (431) nyilvánította tévesnek, és mondta ki dogmaként, hogy Mária Istenszülő (Thetokosz). Természetesen ez nem azt jelenti, hogy Mária ezáltal egy addig nem létező „Istent” szült volna – ne egy „megkeresztelt” Gaiara gondoljunk –, hanem az öröktől fogva létező ige megtestesülését: "Szűz Mária az angyali üdvözlétkor szívébe és testébe fogadta az Isten igéjét, és világra hozta az Életet; ezért ismerjük el; és tiszteljük őt, mint Istennek és a Megváltónak igazi anyját." [II. Vatzsin]

A Mária-kultuszt sok vád éri, sokan úgy vélik, a katolicizmusban Mária szerepe „vetekszik” a Megváltóval, hogy ő maga is „isten személy”. Ez természetesen nincs így, s e félreértés tisztázásához leghelyesebb

idézni az egyház Máriáról szóló megnyilatkozásait, melyek egyrészt kimondják, hogy Máriát különös tisztelet illeti a teremtmények között, de ez korántsem jelent egyenrangúságot Jézus Krisztussal: "A megváltásban fenségesebb módon részesedett fiának érdemeiért és vele szoros, felbonthatatlan kötelék által egyesült; azt a nagyszerű feladatot és méltóságot kapta, hogy anyja legyen az Isten fiának, így kiváltképpen is szeretett leánya az Atyának és szentélye a Szentléleknek. E rendkívüli kegyelmi ajándékok miatt messze fölötte áll minden mennyei és földi teremtménynek. ...köszöntjük őt, mint az egyház egészen kiemelkedő és páratlan tagját, másfelől az egyház hitének és szeretetének ősmintáját és ragyogó példaképét.

...Mária feladata az emberekre vonatkozólag semmiképp sem homályosítja el, nem is csökkenti Krisztusnak ezt az egyetlen közvetítő szerepét, hanem éppen az erejét mutatja meg. ...a Boldogságos Szűz minden hatás az emberekre, Krisztus közvetítő szerepén alapul, teljesen tőle függ, és minden hatékonyságát belőle meríti. ...Ez a tisztelet, ahogyan mindig is gyakorolta az egyház, teljesen egyedülálló ugyan, mégis lényege szerint más, mint az imádó tisztelet, amelyet a megtestesült Igének, valamint az Atyának és a Szentléleknek megadunk, és amelyre a Mária-tisztelet nagyon is ráhangol.

Az Istenanya Mária ünnepét Vízkereszt [II Vat zsin] és a Háromkirályok ünnepe követi január 6-án. Az ünnep eredeti neve: Epifánia [Epiphania], azaz Urunk megjelenésének ünnepe, melyet a IV. században helyeznek át, a téli napforduló pogány ünnepének idejére, hogy ezzel kiszorítsák a Mithras-kultuszt. Az Epifániához természetes módon kapcsolódott a Háromkirályok ünnepe, akik a Krisztus előtti tiszteletadással már jelezték, hogy Jézus személyében már nem egy csak zsidókhöz szóló Messiásról van szó, hanem Isten egyetemes üdvözítő szándékának megtestesüléséről. A Vízkereszthez kapcsolódik a házszentelés ősi szokása, mikor a szentelést végző pap Isten áldását kéri a ház lakóira. (Vízkereszthez és a házszenteléshez tömérdek régi szokás és hiedelem kapcsolódik, amelyekről sajnos hely- és időhiány miatt most nem szólhatunk.)

A Vízkeresztet követő vasárnap Urunk megkeresztelkedésének az ünnepe. Az evangéliumok tanúsága szerint Jézus ekkor kezdi meg nyilvános működését: "Jézus is fölvette a keresztséget, és imádkozott, megnyílt az ég, és a Szentlélek leszállt rá látható alakban, galambként. Szózat is hallatszott az égből: Te vagy az én szeretett Fiam benned telik kedvem." (Lk3 21-22)

Röviden ezek január fontosabb ünnepei, illetve a hozzájuk tartozó nélkülözhetetlen tudnivalók.

B.T.

Kavics

Kilépett a sötétbe. Gyorsan egyedül hagyták. Nem volt benne harag, csak fájdalom; nem tudta utálni, vagy gyűlölni, ahhoz túlságosan szerette. Ugyanaz a szorító érzés a torkában...néha jól esne sírni – gondolta.

A járda, a levegő, az autók üvege, minden nedves volt, akárcsak a zoknija. Piciny és közömbös cseppecskék lepték el újra és újra az arcát, kezdett fájni. A házból jövet még melege volt, most már előhúzta zsebéből a gyűrt simlis-sapkát és amennyire csak bírta, behúzta a szemébe.

Megvárta, míg egy autó álmosan sístergő vizes kerekkel elgurult mellette és átment a túloldalra.

Mire hazaérek.... – motyogta maga elé, s vállát fázósan fölhúzva gallérját fölhajtotta. „Állok itt és kiabálok!” – dúdolta.

Egyik lábát a másik után gépiesen rakosgatta, gondolatai beszorultak gomolyogni a simli alá, és álmában sem gondolta volna, hogy aznap vele még bármi is történhetik, amikor a villanylámpa homályfényében jobbra, a fű közt szemébe csillant valami és tán tovább is megy, ha nem érzi meg hirtelen, hogy ez nem valami lom, vagy üvegcserep, vagy ilyesmi, hanem volt abban valami furcsa. Abban a csillogásban...pontosabban: pillanatnyi villanásban.

Megtorpant, Visszanézett. „Ha már megálltam...mi lehetett az?” Cipőrral megpiszkálta a fűvet, de a gyér fényben nem látott semmit.

Az utcalámpa kalapja nyikordult egyet, Ő lehajolt és felvette a kavicsot. Egy szép, csiszolódott kavicsot. Nézegette, forgatta; vízpartról-való, legömbölyített, úgy két diónyi, de inkább tojásdad volt, és önkéntelenül markába zárva valami igen jóleső nyugalom áradt szét testében. Valahogy úgy belesimult az a kavics a tenyerébe, mintha Isten odateremtette volna.

„Szép” – gondolta megint.

Elgondolkodva indult tovább, semmire nem is figyelt: pocolyákban lépdelt és nedves falevél-halmokba gázolt.

Egyre bővölte a kő. És egyszerre... érezhetően kezdett mozgásba jönni! Formáit belülről feszülő erők bontották meg, hol feszülésnek indult, hol elernyed, kidomborodott és besüppedt, mint lomha láva hullámzott az anyag a markában. Nem merte elengedni.

Míndez fél percig ha tarthatott (neki mindenesetre fél órának tűnt) és hirtelen, ahogy jött, el is múlt. De ekkor már elszorult torokkal, egy ház falának dőlve torkában dobogó szívét hallgatta, s a tenyerén heverő követ nézte. „Ez nem lehet igaz!” – motyogta.

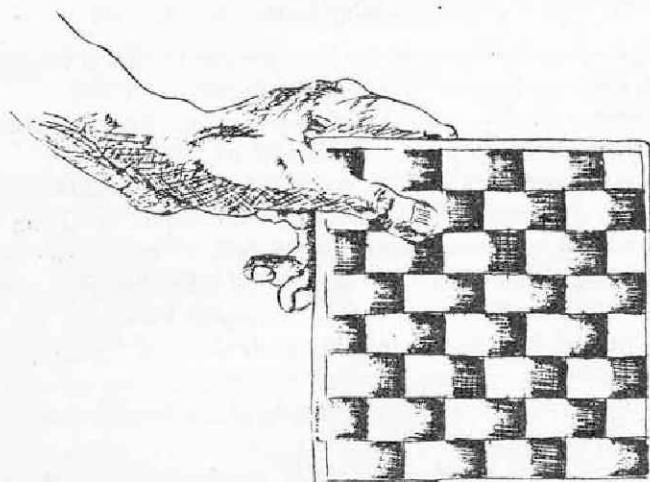
S nem tudta szemét levenni róla; elején csak gyöngén sejtette, majd egyre és egyre erősödve érezte: mélytűzű nyugalom sugárzott belőle, bensejéből, a közepéből, valahonnan még mélyebbről, Isten tudja, honnan, megmagyarázhatatlan mélységekből. Melegséget keltett benne, nyugtató és tüzes volt egyszerre, moha és párázs, zöld szemű leány kútmély pillantása és bíbora a lenyugvó napnak.

Így állt ott a megrekedt időben, majd karját lassan leeresztve a követ gyöngéden a zsebébe csúsztatta. Elindult haza. Csönd volt, álmos kapualjak nyelték el cipője koppanásait. A fekete bitumenen az esőcseppek még utoljára fölfénylettek, s rögtön utána elnyelte őket az út.

- Enyém vagy. Enyém. – suttozta a kőnek.

- Megfogtalak. Nem tudom, ki küldött, de megvagy. ÖRÖKRE.

F.B.

Üzenet időtlen télből

jelenthetjük ki A. Vinczeffy László képeiről, melyeket a szegedi Horváth Mihály utcai galériában láthattunk, egy magyarországi kiállításorozat első állomásán. Ezek a munkák egy sorompókkal körülfalazt világban születtek, mely majdnem-hermetikusan szigetelt voltával sorvasztó élettérbe kényszerítette az ott élő, olyannyira, hogy csak nagyon nehezen sikerült a gondolkodónak életben maradnia és még nehezebb volt géntorzulás nélkül az értelmes folytonosság, progresszió irányába lennie.

Már a legelső képnél érezzük a dermedtség jelenlétét: fagyos, szürke, fémes tónusok építik a távoli tájék képét élénk, amely mintha már nem is evilági, vagy – ha evilági is – akkor már egy embertelen ember utáni korból való, amikor az idő is megállott(!), mert múlása immár érteletlen, hiszen a logikussá rendezett, épített humanizált világ utolsó tárgyi elemei végérvényesen holt anyaggá züllemek szét. Az alkotó komor, pesszimista vízióit a visszatérő motívumok méginkább kihangsúlyozzák: a hegyek közötti völgyeket, medencéket elárasztja a víz, s e mindenfelé szerteáradó vizekre vastag jégtábla borul, mely magához, magába bénítja mindazt, ami még egyébként kimenthető volna a gyilkos közegből. Ily módon a fagy csapdájába kerül a márvány, a szikla, végtag, évszázados fatörzs, a fészület, amelyről már csak a néhai Krisztus-arc emléke sejlik felénk... A nyomasztó látványtól hiába is próbálunk szabadulni azzal, hogy továbblépjünk, mert a motívumkör folyton átcsúg a következő képbe, majd tovább, a kiállítás majdnem mindenik darabjába.

Ebben a Vinczeffy által tükrözött világban már majdnem természetes, hogy nem találhatunk élő arcot, csak foszladozót, esetleg kövültet, s nyilvánvaló, hogy mozgást sem. A „halotti maszkok” megőrzik a lélek utolsó rezzenésének mimikáját (A lovag álma). Megdöbbenésünkre Máriát is egy igen furcsa, idegen (!?) mozdulatban őrizi a Pietá című kép, amikor már-már undort sejtető arccal eltaszítja magától a halott Megváltót. Ennél a képnél, mely minden bizonnyal kulcsként szolgálhat, megérthetjük a művész élethelyzetét és felbecsülhetjük alkotói hűségét, hozzáállását a választott munkához, mert: nem vonul fedezékbe e kiábrándító világ elől semmiféle külső vagy belső száműzetésbe, nem menekül – hűséges apostolként cél iránt halad, Isten látszólagos halála ellenére is. Ennél a képnél sejtjük meg, hogy Vinczeffy a megváltás elmaradása és a fájdalomtól elsorvadt anyai szeretet után is képes ábrázolni, ha kell utolsó dalnokként ott marad azokon a reménytelen (külső és belső) jégmezőkön, tudván, hogy az is megtörténhet, hogy senki nem megy utána, aki megőrizné az arcának utolsó, jégbekövülő vonásait. Emberi, emberien művészi tartása túlnövekedik az egyszeri/egyszerű pózon és egyéniségének fővektorává emelkedik. Vinczeffy Lászlót tulajdonképpen a történelmi pillanat alkotta/tette vérbeli művésszé, s így a nyolcvanas évek közepén/végén, ott az erdélyi, székelyföldi szűkebb hazában, a korlátozott lehetőségek segédletével teremtette meg e komorságában is hiteles látásmódot, amely nem használ fel ugyan semmit a látszólagos erdélyi mítoszról, de – mert az erdélyi alkotó feladatai a szemlélet- és cselekvésrétegek sokaságából állanak (még akkor is, ha azok már nem tartoznak a művészet szokványos erőterébe) – egy jól járható utat talált: nem a helyi sajátosságát felmutatva fogalmaz, hanem a helyit európai, kultúrtörténeli jelképrégióba helyezi, általánossá fejleszti a provincia problémacsomagját, hogy eljuthasson a kozmopolita befogadóhoz is. Csak ez a biztonságossá fejlesztett látás/látatásmód vezényelhette végig a jégkorszak válságos esztendein, s csak így maradt ereje, hogy bizakodását rálopja néha képeire, hogy megláthassuk: nem teljesen értelmetlenül repedeznek a kötömbök (Triptichon): életet rejtenek, fészket, amelyből az eljövendő idők madarai röppennek a megnyílt égre majd, és ráhullatott néhol egy-egy nemes-fehéren csillogó vászondarabot is képeire, hogy emlékeztetninkben őrizzük meg őket, míg elővehetjük egy békésebb szellőben szabad lobogásra.

Túl a képek üzenetén, mely egyénien és ünnepelesen is megfogalmazódhat a szemléletben, álljunk szóba az élő Vinczeffy Lászlóval, az emberrel, aki az élőbeszéd hitelességével szólal meg.

R. – A magyarországi művészetkedvelők, érthető módon, jóval kevesebbet tudhatnak rólad, mint az erdélyiek. Ezért arra kérlek, hogy valljal néhány szóval indulásodról, eddigi pályádról.

A.V.L. – 1970-ben végeztem a marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskolán, rajztanári szakon, majd Zágónba kerültem, ahol 1979-ig tanítottam. 1979-ben a sepsiszentgyörgyi múzeumhoz kerültem, de még ugyanabban az évben felvettek egy hároméves bukaresti restaurátor szakképzésre, azt elvégezvén főrestaurátor lettem az említett múzeumnál, ahol a mai napig dolgozom. Első alkalommal Zágónban állítottam ki képeimet, majd Kovászna és Kézdivásárhely következtek. Több, mintegy tizenöt egyéni kiállításom volt erdélyi városokban: Gyergyószentmiklóson, Székelyudvarhely, Kolozsvárott, Nagyváradon, de Óromániában is állítottam ki, Craiován és Iasiban... Sajnos nem voltam tagja a szövetségnek, s nem jutottam soha külföldi szerepléshez a múlt nyárig, amikor egy hónapot tölthettem a hódmezővásárhelyi művészklubban és lehetővé vált, hogy Szegeden, Budapesten és Veszprémben állíthassak ki.

R. – Mostanában szokás megkérdezni az alkotó embertől, hogy milyen lelki változást érez a romániai események után...

A.V.L. – Kezdetben, néhány napig kimondhatatlan örömet éreztem, de mihelyt lejártak az ünnepek, újév után ismét jelentkezett bennem a korábbi szorongás, egyre erősödve. Nem is tudtam festeni. Hódmezővásárhelyi tartózkodásomat is inkább pihenésre használtam. Szeptember közepén kerültem olyan állapotba, hogy mintegy másfél-két hónap alatt festettem öt képet.

R. – A látszólagos rendszerváltás akkor szemléletváltozást sem hozott számodra!

A.V.L. – Nem. Ugyanaz a komorság kíséri képeimet, mert – úgy vélem – én tragikus alkat vagyok, nagyon nehezen oldódom. Nem foglalkozom politikával, s talán ez okozza, hogy a kellőnél érzékenyebb vagyok minden eseményre, nincs egyéni védelmi rendszerem.

R. – Visszakanyarodva az időben, szeretném, ha néhány mondatban felvázolnád az ábrázolásmódod fejlődését, az utat, amelyen a most látható képekig jutottál el!

A.V.L. – Nézd, engem Zágónban kezdett igazán komolyan érdekelni a festészet. Nem a táj vonzott, hanem elsősorban az arcok, azokban az években rengeteg portrét készítettem, de aztán következett az az idő, amikor újabb és újabb érvágások érték a romániai kultúrát, de azon belül még jobban a kisebbségi magyar művészeket: egyre kevesebb volt a szabad téma, egyre inkább számon kérték tőlünk a derűt, az optimizmust, amit a jól ismert körülmények között spontánul senki sem ábrázolt (itt a becsületes alkotókról beszélek!) és gyakran megtörtént, hogy az illetékesek leszedették a képeinket... Ekkor határoztam el, hogy formanyelvet változtatok és úgy alakítom, hogy mondanivalóm is legyen, de át is csúszhassak a „vizionálás” (cenzori szemle) hálóján...

R. – Ez a nyolcvanas évek elején történhetett.

A.V.L. – Igen.

R. – A restaurátori szakmában való elmélyülés is befolyással volt rád?

A.V.L. – Bizonyos szempontból igen. Új anyagokat, technikát ismertem meg, megtanultam aprólékosan és türelmesen dolgozni egy-egy jelentéktelennek tűnő részleten. A sok megrongálódott képkeret, pusztuló vászon látványa emlékeztetett a sorvadó falvakon látott düledező kerítésekre, a valaha rendszerbe szervezett, de ma már – funkciója híján – pusztuló anyagformára, innen eredhet, hogy egy-egy korhadt fadarab kerül a képekre, vagy egy-egy nosztalgia-tárgy... Szemléletváltásom egyik más oka, hogy akkoriban jutottam saját műteremhez, ott egészen másképp dolgoztam, nagyobb formátumú terveken dolgozhattam, helyem volt, hogy a szürrealistákra emlékeztető vízióimat – bármilyen méretben, bármilyen technikával – kivitelezhessem.

R. – Következő kérdésemre nem kötelező válaszolnod, mert talán nem illő a tartalma. Az érdekelne, hogy, ha szerinted a külső élmények továbbra is tragikus-sakkban tartanak, az új, de mégiscsak sok tegnapi bordalékot őrző romániai viszonyok milyen képeket termelnek ki belőled?

A.V.L. – Mondottam, hogy lelkiállapotom nem változott. Szülőfalum sorsa sem oldódott meg, nem látom azt a gazdasági erőt, mely falvainkat határozottan kivezetné a mai gazdasági, szociális helyzetből. Továbbra is látom az elvadult udvarokat, az elhagyott házakat, kerteket, látom a pusztuló emlékeket... A roskadozó, düledező kapukat akarom rávinni egy-egy képre, a begyepesedő sövényt, amely már senkit nem vár, nem vezet haza...

R. – Egy életforma átmenthetőségéről van szó tulajdonképpen, amikor a fájó dolgokról beszélünk, mert falvaink erősödése az etnikum létének alapját jelentheti. Hogyan érzed, gyengült-e az utóbbi esztendőkből, vesztett-e az erdélyi magyarság erejéből?

A.V.L. – Nagyon sokan telepedtek ki Magyarországra, de nagy azoknak is a száma, akik Nyugatra szóródtak szét, és – sajnos – nagyon sok az elvándoroltak között az értelmiségi... De mindentől mégsem esem túlságosan kétségbe, hiszen Erdélyből mindig kifelé áramlottak az emberek, ha a magyar kultúra történetét vizsgáljuk, az erdélyi embereket mindig igen nagy számban találjuk az anyaország műhelyeiben, itt mindig volt – minden szegénység ellenére – egy szellemi többlet... Hiszem azt, hogy az értékújratermelés ezalkalommal is sikerül.

R. – Tehát, szerinted, nem kell attól tartanunk, hogy Magyarország fölfalja a romániai magyar kultúrát?

A.V.L. – Tragikus alkatom ellenére is hiszem, még akkor is, ha szennylapok tucatjai támadják vezetőinket, kivándorlásra biztatva őket, még akkor is ha állandó pogromhangulat van. Nem érdekel a szerényradat, átlépek rajta, s csak az emberi értéket viszem be a küszöbön át a hajlékba. A közöny tompítja legjobban az acsarkodó ugatást... Ha mégis válaszreakciót provokálnak ki belőlünk: annak minden körülmény mellett hoznánk méltónak kell maradnia!

R. – Köszönöm a beszélgetést!

Simó Márton

*Füzesséry Orsolya***Közelebb!**

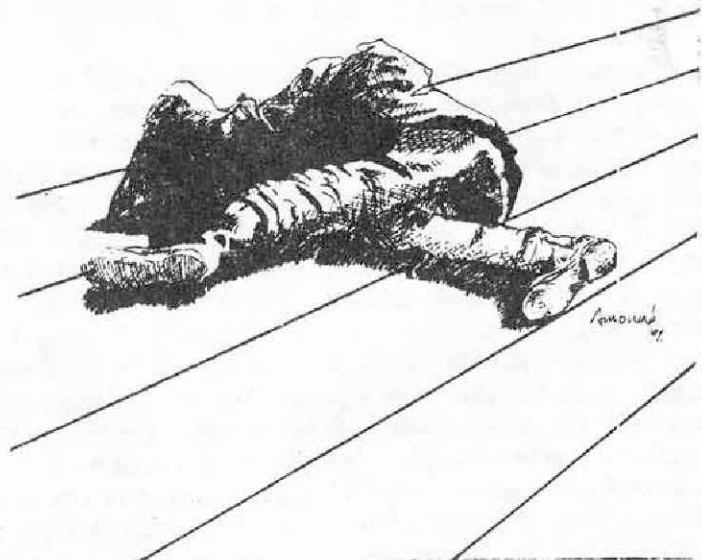
Hallgatásom oszlatta
szó-ködökből előlépve,
mosollyal becézted
az ádáz-szeműeket.
Én árnyékomon
mint talpazaton
kuporogtam délben
és csillagokat álmodtam
a vakító égre.
Te mozdulatlansággal
riogattad
az engem-szeretőket.
Én könnyel hímeztem
magányom átvérzett mezére:
Közelebb!

Mementó

Vakító, fájdalmas
kisülés után
– töltést vesztett pólusok
közötti űr...

Vár, örök formába dermedve:
archoz szorított kezek
ujj-rostélya mögött
szem sejlik.

Az a fény nem szabadul
– tükör – vakulásig
ott villózik
a tudat tükörtermében...

*Molnár Ivonn***I.**

Szép az alkony, eltakarja az arcunkat
gyönyörűnek látom a várost – gyönyörűnek,
és a roppant magányában legyőzöttnek
takarózz be és ne félj

– vonatok indulnak (monoton zakatolás)
– mint a szívverés – oly természetes
a szomorú játékok
ők nehézkes mozdulatokkal távoznak
még hiszik, hogy elmehetnek

II.

Játszadózó alkudozások
a lépéseim kínokat cipelnek, de
a lábnyomok feszesen halgatnak

Egy vízió az álmról

Beszélgetés Balogh Józseffel, az Epilóg Kamara rendezőjével

- Nagyon régóta van neked a színház?
- Tíz éve. Először a Medikus Színház – Büchner: Danton, Kormos Tibor: Kísérlet, utána Egyetemi Színház, majd 1984-ben a 8:15-ös tagja lettem – gondolom erről nem kell beszélnem. 1987-ben a Szegedi Diákszínház vezetését vállaltam el. Ott Pirandello: A hegyek óriásai-t vittük színre.
- 1989 szeptembere óta van ez a színház, és ez már teljesen az, amit akarok. (Vagyis most éppen nem, de mégis.) Itt először Bergman: Hetedik pecsét, majd egy Beckett fantázia, s most Domonkos István: Honda volt, ill. van a közönség előtt.
- Miért pont a színház?
- Ezt nem valamihez kötötten gondolom, de azért mert a színházban tudom megcsinálni azt az életet, amit sem az irodalomban sem más művészetben nem lehet.. Mert ez élő, egyszeri, azonnal reagáló, elpusztuló világ, és én ezt szeretem. És ha úgy tetszik mégis a színház reagál azonnal a dolgokra, a külvilágra. Ebben látszik legközvetlenebbül, hogy az ember teremtő lény.
- Az írás és a színház. Mi a kapcsolatod velük?
- Azért csinálók olyan előadásokat, amelyekben íróként is beavatkozom, mert úgy gondolom, hogy a kész darabokat, az írott drámákat a profi színháznak kell megcsinálni. Azok odaválók. Nekem az: kell, ami ezen kívül van, ami ebbe nem fér bele.
- Az előző „darabjaid” egészen mások – hagyományosak, most pedig...
- Szeretnék végigmenni egy olyan úton, ahol nullára redukálhatom a színházat. Olyan előadási tervezek, ahol már nem lesz más, csak hangok, s végül eljutni – a teljes csöndig. Nem tudom, ez mi lesz. De onnan el tudok indulni talán valamerre. És a csoport, úgy tűnik, végig tud jönni velem ezen az úton. És amikor már teljes csönd lesz – ott lesz valami.
- Ez a csönd az újjázületést, egy új kezdetet jelenthet. És nem visszafelé fogunk elindulni, hanem a közepén.
- Beszéljünk erről a darabról egy kicsit. Előadás alatt komoly ingerem volt, hogy valakit megérintsek, annyira „fáztam”. Ennyire magányos vagy? Ennyire „Rossz”?
- Ennyire szeretem Domonkos Istvánt. Szerettem volna, ha ez a darab látható lesz Magyarországon. Ő ezt 1972-ben írta. Ez szöveg- és színházkísérlet. És ez Beckett-hatás és Pilinszky-hatás. Nagyon közel van ahhoz, amit én szeretek. Ezt nem kell többször játszani. Ez nem Színház és mégis.
- Az jutott eszembe, hogy ez Balogh Józsi „jelke”. Egy vízió az Álomról. Folyton esznek a szereplők.
- Evés? Ebben a darabban csak arról van szó, hogy valaki meghalt az ajtó előtt. Az ő testük – akik beszélnek – visszhangoznak egy testet. A fiú már nem.
- Mozdulatlan ez a színház. Kicsit túl az. Feszültséggel teli, és mégis feszültség nélküli. A Soha-nem-találkozások. Még próbálkozások sincsenek.
- Ez nem biztos. Ebben a darabban ennyire „nem-találkozás”.
- Akik viszont csináljuk – beszélgetünk, találkozunk, élünk.
- Ez a darab az én redukciónhoz tartozik. Ez egy régi dolog. A 70-es évek eleje, mikor azt mondták, hogy nincs Kommunikáció, megszűnt a Kapcsolat.
- Ez erről szól.
- A darabban mindig vissza-visszatérő zokogások, kopogások, zajok nyomják el a szoba magányát. Miért is?
- Mindegy mi van benn, ez van körülötte. Ez nem változik. A külvilág.

Konkoly Edit

Márkus K.

MOST MÉG

Ó, istenem.
Már nem is fáj.
A végtelen hallgatás
a csönde megbocsátott.
Így nem fáj.

Ajándékosollyal elcsitítom
virgonc ördög gyermekeimet
Látod, tudsz szeretni
és akkor talán én is magam

Párolognak a gubancos igék
beleolvadnak az éjszakába
és kinyílnak csillagaim
kitisztul szemem, mit
összemaszatoltam ostobán, és

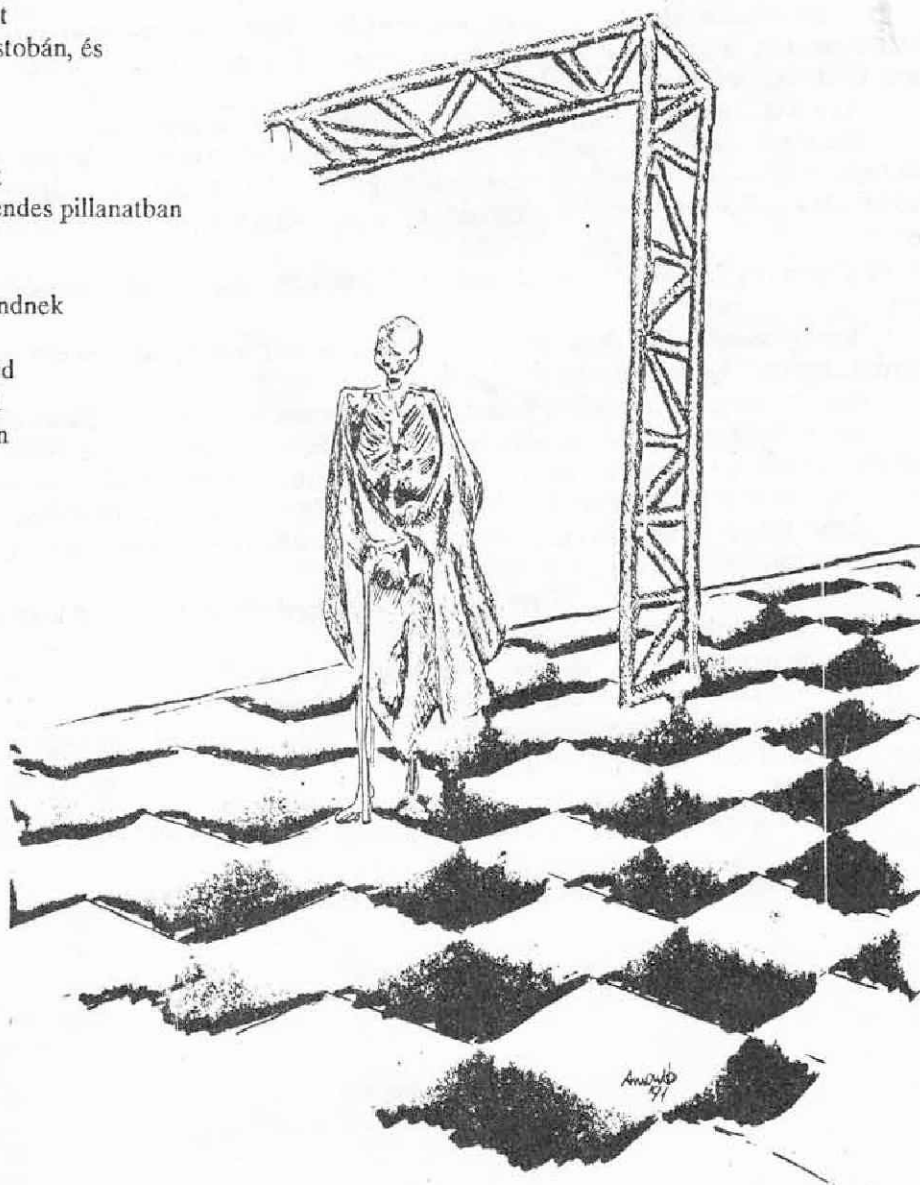
Csitt!
Élvezd a csillagaid.
Ölts újra fehér ruhát
ebben a névtelen csendes pillanatban

és ne adj nevet
nem kell a név a csendnek
nem fáj
Ezüstszálon csillagaid
behúnyt gondolataid
ringnak a szemedben
nem fáj.nem fáj.
most még nem fáj.

Ribáry Zoltán

Kis téli zene

Karmester pálcával ujjai között a fagy dirigál
A szél dermedt húrokat penget, mikor a
kopasz fákhöz ér
Tetőcserepeken dobol a jégeső
És az ég földre /a tapsért cserébe/ millió
hópelyhet dobál.

Könyv-jelző

Mind gyakoribb a hazai médiában is a „számítógép, a gondolkodó gép” vagy éppen fordítva, az „emberi agy, mint óriási teljesítményű (a „jobbak” hozzáteszik: de feledékeny, pontatlan, másszóval: elavult) számítógép” gondolata. Számítógépes technológia, számítógépes információáramlás, számítógépes háború, számítógépes rendszer. Világunk megszervezéséhez elengedhetetlen kellék a gép, nélküle már-már tehetetlenek vagyunk, de legalábbis buták.

„Ha egy computer-t birtokolsz, kezdedben tartod a világot; modern vagy, okos vagy, célszerű vagy, gyors és pontos; biztosra mész az élet minden területén. Napjaink gyermeke vagy, ezt véd az eszedbe és pötyögöd le géped klaviatúráján.” Ez derül ki az új idők reklámjaiból. Pedig a dolog nem ilyen egyszerű, sőt. Theodore Roszak könyvében, Az információ kultuszában új szempontokat villant fel. Bemutatja az érem másik felét, bevezeti olvasóját a számítógépes kultúra központjába és hátsódudarába is. Pontos és tényszerűen írja le a kultusz kialakulásának okait, körülményeit és folyamatát; bemutatja azokat az érdekszférákat, amik működtetik a „globális agyat” megteremtő rendszert. Roszak rendkívül korrekt: elismeri a számítógépes információfeldolgozás gyorsaságának hasznát, alkalmazhatóságának sokrétűségét stb. Egyet nem ismer el: azt, hogy a számítógép helyettesítheti a gondolkodást, a szilícium az agysejteket, a gép az embert. Támadja a kultuszt, ami a számítógépet övezi, sőt a „globális falu” veszélyes voltára is felhívja a figyelmet. Bizonyító erővel találja, hová vezethet a kultusz: a háború nem más a számítógépes játékon edzett elmének, mint élő folytatás (halott nincs, ld. CNN-adások); a költészet számítógépes líra, a tudomány adatfeldolgozás, a művészet csak használhatatlan információk tömege, az élet...

(Theodore Roszak: Az információ kultusza, E.K. Mérleg-sorozat 1990. Ára:60 Ft)

-Nyúl-

Ki a kakukktojás? Ki lóg ki ebből az illusztris, ám korántsem teljes névsorból: W.Heisenberg, A.Gide, K.Mannheim, Bartók Béla, R.M.Rilke, P.Valery, Prohászka Lajos, M.Born, M.Heidegger, L.Tolsztoj, Kemény Katalin? A válaszhoz persze tudni kellene, hogy mi a közös bennük. Könnyítésül annyit, hogy mindegyikük szerepel egy két kötetes tanulmánygyűjteményben, mely a Pannónia könyvek sorozatban jelent meg és az 1945 és 1948 között Hamvas Béla szerkesztésében önálló füzetként napvilágot látott sorozat írásait fogja össze. A cí-

met, Európai műhely a kiadó adta, nem titkolva Németh László Magyar műhelyére visszahangozva. Mit jelent a jelző, európai? „Az emberről, a dolgokról, az életről és annak értékéről alkotott legkeveserűbb vélemény bámulatosan összhangzik a tevékenységgel és a tevékenység követelte optimizmussal. – Ez az európai.” – Paul Valéry megfogalmazásában. S hol marad a nemzeti? „A város, az ország? Nem vetted észre, hogy szakadatlanul erről beszéltünk?... Hogyan szólhattunk volna a nagyvilágról, ha nem erről az egyetlen porszemről szölkünk volna? Érzékenységünk oly nagy, hogy nem is tudunk másról beszélni.” – vallja Kemény Katalin.

A XX. század első felének legjellegesebb elméitől származó gondolatokat válogatott össze a század egyik legkiemelkedőbb filozófusa. A legszebb pedig, hogy a fizikus Heisenbergnek a természettudományok alapjaiban végbement változásokról szóló írása után néhány oldallal már Tolsztoj Az új kor vége című tanulmánya olvasható, majd Bartók Béla gondolatai a zenéről. Esztétika, biológia, história, fizika, szociológia, literatura jól megférnek „egy lapon”, és ez nekünk, akik bele vagyunk kényszerítve a karok és szakpárok kultúrafeldaraboló rendszerébe, akik a hagyomány, a tudás elszigetelt szeleteit kapjuk, külön örömeinkre kell, hogy szolgáljon. „A tudományok területei messze szétágaznak. Tárgyak feldolgozási módja merőben különböző. A tudományágaknak ezt a szertehullott sokféleségét ma már csak az egyetemek és fakultások technikai szervezete tartja össze. Csupán a szakok gyakorlati célok szerinti elhatárolása ad neki némi jelentőséget. Ezzel szemben a tudományoknak létalapjukban való gyökerezésének tudata kiveszett.” (M.Heidegger)

A különféle területeket taglaló tanulmányokból összeáll a XX. század Európájának világképe. Kiemelnék ebből két vonást röviden. Az egyik az objektívításba, a végérvényes igazságokba vetett hit összeomlása a tudományok területén és ezzel párhuzamosan a teremtő képzelet felmagasztalása a művészetekben. Az egyén, a kutató, az alkotó szubjektivitásának megváltozott megítélése. A másik pedig a katasztrófahangulat, amely közvetlenül és áttételesen nem egy írást hat át. A második világháború megrázkódtatása, a fenyegetettség tudata, az európai civilizáció hanyatlásának érzete. Lásd Kemény Katalin: Élők és holtak, P.Valéry: Európa nagysága és hanyatlása, Bartók Béla: Népdalkutatás és nacionalizmus. De Max Born írásának tanúsága szerint a fizika tudománytörténetén is nyomot hagyott a fajüldözés.

Felvetődhet ugyan a kérdés, aktuálisak-e az írásokban kifejtett eszmék, de én úgy gondolom, idő-

szerepük olyanmire vitathatatlan, hogy nem kell bizonygatnom.

És igen, hogy ki a kakukktojás? Végtelenül egyszerű: Paul Valéry, s pusztán azért, mert egyedül ő szerepel két írással a gyűjteményben.

Európai Műhely I–II.

Művészet, társadalomtudomány, filozófia, természettudomány

Szerkesztette: Hamvas Béla

Pannónia könyvek 1990. 269 Ft.

Gévai Imre

Jerry Zucker: Ghost (Szellem szerelem)

Darryl Zanuck, Hollywood egykori filmcézárja így fogalmazta meg fikcióiparának célját és lényegét: „Jó szart kell csinálni.” Az álomgyár sikeres művei ma is szem előtt tartják a híres producer tézisét. Jerry Zucker filmje úgy oldja meg Zanuck jelzős szerkezetének paradoxonját, hogy a jelző is ugyanaz, mint a jelzett szó.

Szándéka szerint újabb szerény adalékokkal kíván hozzájárulni a szerelem örökérvényűségéről, múlhatatlanságáról, a fizikai, materiális viszonyokat is legyőző és túlélő érzelmi intenzitásról, a lélekből sugárzó szenvedély erejéről szóló kérdéskörhöz. Mindezt primitív gondolatisággal, képi fantáziatlansággal és rendezői balfogatásokkal adja elő. A film első húsz perce unalmas szenvedés, mely könnyes szentimentalizmust ígér. A rendező nem sok mindent tud ezzel kezdeni, ezért krimimotívummal próbálja az érdektelenül érzelgős spiritualizmust felfrissíteni. Ehhez járul még egy néger jósnő beemelése a cselekménybe, aki a humort hivatott biztosítani unaloműzésül. A motívumok szintjén így három különböző elem vegyítése figyelhető meg (krimi, spirituális érzelmesség, helyzetkomikum), aminek eredménye nem egy izgalmas műfajötvet, hanem hatástalan és komolytalan üresjáratok derűs percekkel tarkítva. A szerelmi szál komolyságát és tétjét a krimi elemei tompítják, mivel egy teljesen más természetű és szemléletű műfaj eszközeit alkalmazza tőle idegen közege. Ettől kezdve már nem a szenvedély és ragaszkodás ábrázolása lesz fontos és elsődleges, hanem a krimifordulatok hatáskeltő megvalósítása, amelyhez az érzelmek megjelenítése csak ürügy. A helyzetkomikum pedig teljesen elveszi a film súlyát. (Igaz, hogy a filmnek ezek a legjobb pillanatai, ami a kítűnő néger színésznő, Whoopi Goldberg közönséges bájának köszönhető.) A főhős, Sam halál utáni erőlködései, árnyék-bokszolásai, hogy újra hatással legyen a tárgyi világra, nevelésesegek, melyek a figura és az általa képviselt szenvedély tétjét fokozza le. Ez egyesapásra súlytalanná teszi a felvázolt érzelmességet és hatástalanná a bűnügyi szálát, mert rögtön tudjuk, hogy nem komoly az egész, s így jelentőségét veszti maga a film. Mindenbe belekap, aztán hatástalanítja. Nincs semmi veszélyes és megrendítő az életben, hisz láthatóan derűvé oldható. Ami problémának tűnik, az csak illúzió, nem bír lényegi befolyással. Megmarad minden a felszínen, a látszatok szintjén: tipikus gicshelyzet. Hollywood ismét kábítani akarja nézőit.

A giccses is lehet színvonalasan művelni. Jerry Zucker azonban a tálalásban is hibákat követ el. Nézzük a film egyik jelenetét! Alapvetően spiritiszta ügyről lévén szó, a jósnő szíve megesik a szerelmeseken és testét kölcsönadja a halott férfiú szellemének, hogy az érintés újra valóságos legyen. Egy korábbi jelenetben szintén megesinálta ezt a jósnő, de képileg motiválatlan maradt a testi metamorfózis. Ebben a helyzetben viszont képileg megjelenített. A néző kényelmetlenül érzi magát és nevet, mert homoerotikus pillanatot sejt, mivel a képek korábbi információjából egyértelművé vált, hogy a lélekidőzés nem jár a figura külsejének átalakulásával. Olyan hiba, mely rontja a hatást, leminősíti az egész filmet. Ilyen melléfogást egy gyakorlott amatőr sem követ el. Nem más ez, mint szakmai felkészületlenség. Tetézi még a hibákat, hogy kénytelen dramaturgiai erőszakot alkalmazni ott, ahol következetes marad az ábrázolás logikájához. A film végén a gyilkos és az álnok barát elpusztul. Porhüvelyükből kilépő szellemalakjukat gyorsan a mélységes sötétbe söpri a szellemek. A következetes dramaturgia azt diktálná, hogy a szellemi szférában újjáéledő bűnösök és szimpatikus főhős között valamilyen konfliktus alakuljon ki. Erre már sem ideje, sem energiája nincs a rendezőnek, mivel mindez már a film vége felé van. Gyorsan el kell varrni a cselekményszálakat, hogy a megnyugtató vég garantált legyen. Ha a gonoszok lelkét rögtön magukkal viszik az alvilág sötét erői, akkor a főhős szellemi valója miért nem illan el rögtön az örök fény birodalmába? A válasz egyszerű: nem nézhettük volna végig ezt a fércművet, melvből megtudhatjuk, hogy a rosszak a sötétségbe vesznek, a jók az örök fényben ragyognak.

Érthető, nem? A végén elkövetett rendezői beavatkozás nézőpontjának logikáját követve Sam jelenléte is indokolatlan és hiteltelen az egész filmben, ami azt bizonyítja, hogy mesterkél, kiagyalt cselekményfolyam bukdácsolásait és buktatóit szemlélhetjük.

A szereplőkről sem mondható el sok jó, kivéve a már említett Woopi Goldberget. A női főszereplő átlagos szépségével és kamaszos könnyeivel inkább csak jelen van. Patrick Swayze, az amerikai film egyik ügyeletes szépfiúja, akkor a legjobb, amikor nem látható a vásznon. Színészilleg tehetségtelen. Arnold Schwarzenegger legalább jelenség, ő még az sem.

Dilettáns giccs a Ghost. A szerelemhez és a filmrendezéshez több szellem kell, mert az élet furább a szarnál, hogy egy kitűnő gengszterfilm (Volt egyszer egy Amerika) magvas közhelyével éljünk.

Martin Ferenc

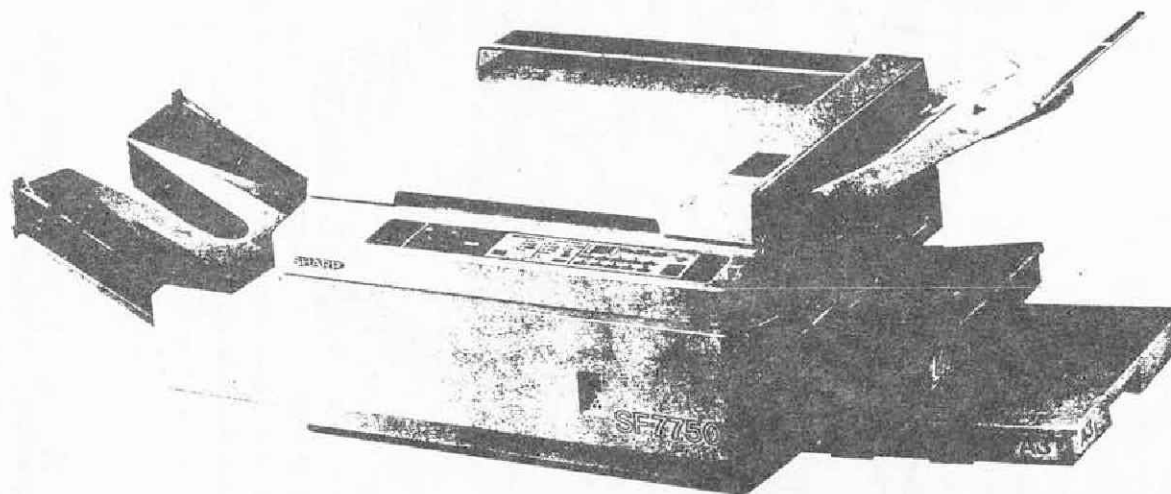
Mielőtt elköltené pénzét, nézze meg ajánlatunkat !

SHARP SF-7750

típusú nagyteljesítményű fénymásológép most reklámáron kapható a

PROCONTROL ELECTRONICS LTD

Szeged, Széchenyi tér 8. sz. alatti áruházában.

Ára:	199.000,- Ft + 25% ÁFA
Másolat mérete:	A/4-A/3-ig
Másolási sebesség:	15 másolat/perc
Másolási lépték:	64 - 154% között 1%-os léptékekkel

SHARP szakszervizünk biztosítja a garanciális, valamint a garancián túli javításokat, kellékanyag és a tartalékalkatrész folyamatos ellátását.

(Az eredeti lapbehúzó és a 10 rekeszes szorter nem szériatartozék.)